ELTE Tanító- és óvóképző kar
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK

BA szintű óvodapedagógus képzés

tantárgyi programja

2006

PSZICHOLÓGIA

A TANTÁRGY CÉLJA:

- A pszichológia oktatása segítse elő a pedagógiai tevékenységhez szükséges fejlett személyiség kialakulását, járuljon hozzá a hallgatók gyermekcentrikus szemléletének, pedagógiai képességeinek formálásához és nyújtson korszerű, a pedagógiai gyakorlatban alkalmazható pszichológiai ismereteket.
- Fejlessze a hallgatók önálló ismeretfeldolgozáshoz szükséges képességeit, készségeit; segítse önálló tanulásukat.
- Mozgósítsa a hallgatókban felhalmozódott ön- és emberismereti tapasztalatokat, és ütköztesse ezt a pszichológia tudományos ismeretanyagával
- Mutassa be az egyes életkori szakaszok pszichikus jellemzőit, a pszichikus folyamatok fejlődését, fejlesztésének lehetőségeit, a szocializációs színtereket.
- Tegye tudatossá a pedagógiai tevékenység pszichológiai vonatkozásait, hatásmechanizmusait.
- Fejlessze a hallgatókban a gyermekek közötti különbségek megismerésére érzékeny szemléletmódot, az óvodában előforduló fejlődési problémák iránti érzékenységet, valamint az erre reagáló differenciált neveléshez szükséges készségeket és az esélyegyenlőség megvalósítására irányuló attitűdöket.

TARTALOM:

- nézőpontok a pszichológiában
- a tanulást megalapozó megismerési folyamatok
- a tanulás pszichológiai értelmezése
- az emberi viselkedés alapjai
- a társas viselkedés alapjai
- a személyiség fogalma, elméleti megközelítései
- személyiség fejlődése és alakulása
- az óvodai nevelés pszichológiai jelenségei, problémái
- az egyéni szükségletekhez igazodó differenciált bánásmód kérdései
- pszichológiai kompetenciák (önismeret, önreflexió) a pedagógus szerep kialakításában

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató értse meg a pszichológia jelentőségét pedagógussá válásában, tájékozódjon a személyiség pszichológiájában, és ismerje meg a személyiség és társadalmi környezetének kölcsönhatásait.
- Ismerje meg az egyéni fejlődés és fejlesztés jellemzőit.
- Legyen tájékozott az egyes pszichikus folyamatok kialakulásának, fejlődésének és fejlesztésének törvényszerűségeiben.
- Legyen képes felismerni az egyes életkorok jellemző sajátosságait, a fejlődési problémák okait és jellemzőit, továbbá a szocializációs színterek (család, bölcsőde, óvoda, iskola) funkcióját a személyiség fejlődésében.

- Legyen tájékozott a gyermekcsoportok kialakulásának, működésének, fejlődésének törvényszerűségeiben és alkalmazza a gyermeki személyiség és közösség megismerésének módszereit.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 11

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Nagy szakmai felkészültségű oktatók bevonása.
- A szakirodalom modern, szakszerű és elérhető volta.
- A tantárgyra vonatkozó infrastruktúra kiépítése (könyvtári állomány, témával kapcsolatos internetes oldalak).
- A tantárgy minden tantárgyelemében rendszeres ellenőrzés biztosítása.
- Önálló hallgatói munka kiadása (házi dolgozat, évfolyam dolgozat, empirikus vizsgálati lehetőségek megadása).
- Az oktatók tudományos fórumokon való részvétele.
- Publikációk.
- Egymás óráin való hospitálás.
- A tananyag tartalmának szinkronizálása.
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről.
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése az oktatási folyamatba a tantárgy minden elemében.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A Fejlesztő óvodapedagógus képzés alapvetően az alapképzésben szerzett pszichológiai ismeretekre és kompetenciákra épít. A Vezető óvodapedagógus, az Óvodai környezeti nevelő és a Gyermektáncoktató szakirányú képzésekben az – egyes tantárgyelemekben kifejtett – pszichológiai tartalmak alapozó tudásként szolgálhatnak.

KÖTELEZŐ IRODALOM:
Bizonyos szakirodalmak több tantárgyelemnél is előfordulhatnak a kötelező, vagy ajánlott művek listáján egyaránt. Ez mégsem tekinthető redundánsnak, mert az ismételt megjelenést az oktató módszertani szabadságához igazodó eltérő feldolgozás indokolja.

1. Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J.: Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp., 1994. (1999)
2. B.Lakatos Margit - Serfőző Mónika: Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak, Trezor, Bp., 2001.
3. Cole, M. – Cole, S.: Fejlődéslélektan. Osiris, Bp., 1998.
4. Kolozsváry Judit: A sajátos ember, Okker, Bp., 2000.
5. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp., 1993.
6. N. Kollár Katalin – Szabó Éva: Pszichológia pedagógusoknak, Osiris, Bp., 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.): Fejlődéslélektan olvasókönyv, Tertia, Bp., 1997.

2. Gerő Zsuzsa: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban, Flaccus Kiadó, 2002.
3. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. Okker, Bp., 2001.
4. Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp., 1983.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Bevezetés a pszichológiába
- A személyiség fejlődése és alakulása I.
- A személyiség fejlődése és alakulása II.
- Pedagógiai pszichológia
- Pszichológia szigorlat
- A játék pszichológiája
- A differenciálás pszichológiája
- Csoportos pedagógia gyakorlat

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	2+0	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a hallgató rendelkezzék korszerű, tudományos pszichológiai ismeretekkel, ez segítse elő toleráns, empatikus szemléletmód kialakulását;
- ismerje a személyiség-és szociálpszichológia alapjelenségeit, ez segítse az ön-és társismereti igényének felkeltését;
- készüljön fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok:
  - Érzékelés - észlelés
  - Figyelem
  - Emlékezés - felejtés
  - Képzelet
  - Gondolkodás, gondolkodási műveletek
  - Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése:
  - A tanulás mint viselkedésváltozás
  - A tanulás mint kognitív folyamat
  - A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
  - Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói:
  - A motiváció
  - Az érzelmek
  - A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai:
  - A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
  - Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának. lehetőségei.
  - A sztereotípiák és az előítéletek.
  - A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései:
  - Személyiségtípusok, személyiségvonások.
  - A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.

- A személyiség humanisztikus megközelítése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia" és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- A hallgatók legyenek alkalmasak az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzenek társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyenek képesek az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Az általános, személyiség, fejlődés és szociálpszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele.
- A hallgatók általános, személyiség, fejlődés- és szociálpszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése.
- Kollégák hospitálása a Bevezetés a pszichológiába órán.
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat a tanító képzésben tanító oktatóval.
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről.
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a „Bevezetés a pszichológiába" tantárgy oktatási folyamatába.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Az Ifjúságsegítő és a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó (esetleg a Dajka, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő felsőfokú szakképzés Pszichológia tantárgyának tartalma, óraszáma, követelménye megegyezik, kreditértékkel befogadhatók.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A Fejlesztő óvodapedagógus képzés alapvetően az alapképzésben szerzett pszichológiai ismeretekre és kompetenciákra épít. A Vezető óvodapedagógus, az Óvodai környezeti nevelő és a Gyermektáncoktató szakirányú képzésekben az – egyes tantárgyelemekben kifejtett – pszichológiai tartalmak alapozó tudásként szolgálhatnak:

- a tanulást megalapozó megismerési folyamatok
- a viselkedés mozgatórugói: motivációkés érzelmek
- a személyiség fogalma és személyiségelméletek.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Aronson, E.: A társas lény. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp., 1978. (vagy újabb kiadásai)
2. Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J.: Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp., 1994. (1999)

3. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp., 1999.
4. Baddley, A.: Az emberi emlékezet. Osiris, Bp., 2003
5. Bernáth László – Révész György (szerk.): A pszichológia alapjai. Tertia, Bp., 1997.
6. Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp., 1989. (vagy újabb kiadása)
7. Goleman, D.: Érzelmi intelligencia. Háttér Kiadó, Bp., 1998.
8. Mészáros Aranka (szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Eötvös, Bp., 1997, 2002.
9. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp., 2004.
10. V. Komlósi Annamária: Nem vagy egyedül. Osiris, Bp., 1999.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczi Ilona – Putnoky Jenő: Tanulás és motiváció. Tankönyvkiadó, Bp., 1980.
2. Berne, E.: Emberi játszmák. Háttér Kiadó, 1997.
3. Buda Béla: Az empátia – a beleélés lélektana. EGO School, Bp., 1993.
4. Hegedűs T. András: Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp., 1997.
5. Hewstone, M. et al. (szerk.): Szociálpszichológia európai szemszögből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1997.
6. Keményné Pálffy Katalin: Bevezetés a pszichológiába. Tankönyvkiadó, Bp., 1989.
7. Mérő László: Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia. Tericum, Bp., 1998.
8. Pléh Csaba: A lélektan története. Osiris, Bp., 1998.
9. Sekuler – Blake: Észlelés, Osiris, Bp., 2001.
10. Smith, E. R. – Mackie, D. M.: Szociálpszichológia. Osiris, Bp., 2001.

A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A személyiség fejlődése és alakulása I.	1+1	2	gyj	K	II.	Bevezetés a pszichológiába !

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgató legyen képes a fejlődés fogalmának értelmezésére, az egyes pszichés funkciók fejlődésének és integrálódásának nyomon követésére a különböző életkori fázisokban, különös tekintettel az óvodás kort megelőző időszakokra.
- A hallgató ismerje a kisgyermekkori fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát, a fejlődés általános törvényszerűségeit, az egyéni fejlődés lehetőségeit, a sajátos személyiségszerveződés útjait.
- A hallgató ismerje a család-bölcsőde és a család-óvoda átmenet pszichológiai kérdéseit
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználása nyomán alakuljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdje.
- Fejlődjön empátiája és toleranciája a gyermekek iránt.
- A szemináriumok, gyakorlatok célja az elmélet szemléltetése, demonstrálása, a saját élmény tudatosítása, személyes tapasztalatok szerzése.

TANANYAG:

- A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei.
  - Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről
  - Piaget elmélete a kognitív fejlődésről
  - Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről
- Az élet kezdete
  - A magzati fejlődés
  - A terhesség és a születés.
  - Az újszülött képességei.
  - Az anya–gyermek kapcsolat. A szülői szerep alakulása. Az anyai és az apai szeretet. A családi szocializáció.
- A csecsemőkori fejlődés
  - A mozgásfejlődés. A felegyenesedés, a helyváltoztatás és a manipuláció fejlődése.
  - Az érzékelés, észlelés fejlődése
  - Az érzelmek és az érzelmi intelligencia fejlődése.
- A kisgyermekkori fejlődés
  - Az éntudat kialakulása. Az én-élmény és a frusztráció.
  - Érzelmi fejlődés, érzelmi intelligencia, a szociális képességek fejlődése.
  - A kommunikáció fejlődése
  - A megismerő tevékenységek fejlődése

- Az óvodáskori (3–6 év) fejlődés: „A személyiség fejlődése és alakulása II.” tantárgyelem anyagát képezi
- Az iskoláskori (6–12 év) fejlődés: „A személyiség fejlődése és alakulása II.” tantárgyelem anyagát képezi
- A serdülőkor pszichológiai sajátosságai
- Ifjúkor, felnőttkor, időskor.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi, egyéni és sajátos személyiségszerveződés jellemző jegyeinek felismerésében.
- Értsék a fejlődés - fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemző-készségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A személyiség és fejlődéspszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók személyiség és fejlődéspszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése.
- A személyiség- és fejlődéspszichológia témakörének oktatásában született eredmények publikálása és megvitatása a szakmai közéletben.
- Kollégák hospitálása „A személyiség fejlődése és alakulása I.” előadásain, szemináriumi órákon.
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat a tanító képzésben tanító oktatóval.
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről.
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a „Személyiség fejlődése és alakulása” tantárgy oktatási folyamatba.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem az alábbi tartalmaival alapozza meg a Fejlesztő óvodapedagógus, a Vezető óvodapedagógus, a Környezeti nevelő, a Gyermektáncoktató az – egyes tantárgyelemekben kifejtett –szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák további bővítését:

- a fejlődés értelmezése, az elméletek és a témával kapcsolatos alapkérdések
- tájékozottság a magzati-, a csecsemőkori és a kisgyermekkori fejlődés sajátosságaiban.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia, Bp., 1997. 43-75., 181-193., 219-237.
2. Cole, M. - Cole, S.R.: Fejlődéslélektan. Osiris, Bp., 1997. 96-448.
3. Kolozsváry Judit: A sajátos ember. Okker, Bp., 1999.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp., 1993.
5. Ranschburg Jenő – Popper Péter: Személyiségünk titkai. RTV-Minerva, Bp., 1978.
6. Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp., 1983., újabb kiadás
7. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker, Bp., 1998.
8. Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon, Bp., 1999.
9. Winnicott, D. W.: Kisgyermek – család – külvilág. Animula, Bp., 2000.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (szerk.): Játékpszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE TÓFK, Bp., 2001.
2. Bettelheim, B.: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat, Bp., 1985.
3. Einon, D.: A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp., 1999.
4. Feuer Mária: A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai, Bp., 2000.
5. Fromm, E.: A szeretet művészete. Háttér Kiadó, Bp., 1994.
6. Gopnik, A. – Meltzoff, A. N. – Kuhl, P.: Bölcsek a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák? Typotex Kiadó, Bp., 2001.
7. Hegedűs T. András: Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp., 1997.
8. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit: Lelki köldökzsinór. Válasz Könyvkiadó, Bp., 2002.
9. Kolozsváry Judit: Serdülők az iskolában. Argumentum Kiadó, Bp., 2005.
10. Mönks, F. J. – Knoers, A. M. P.: Fejlődéslélektan. Urbis Könyvkiadó, Bp., 2004.
11. Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak 1-2. Park Kiadó, Bp., 1997.

A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A személyiség fejlődése és alakulása II.	2+1	3	k	K	III.	A személyiség fejlődése és alakulása I.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgató legyen képes az egyes pszichés funkciók fejlődésének és integrálódásának nyomon követésére az óvodás és iskolás korban.
- A hallgató ismerje az óvoda-iskola átmenet pszichés jellemzőit.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználása nyomán alakuljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdje.
- A tantárgy oktatása során elsajátított ismeretei, kialakult készségei, képességei segítsék pedagógussá válását.
- Fejlődjön empátiája és toleranciája az óvodás és iskolás korú gyermekek iránt.
- A szemináriumok és gyakorlatok mélyítsék és bővítsék az ismereteket, alakítsák.

TANANYAG:

- Az óvodáskori fejlődés (Freud, Erikson, Piaget):
  - Az ösztönszükségletek és fejlődésük.
  - A testi fejlődés és a gyermek biológiai szükségletei.
  - A mozgás fejlődése óvodáskorban.
  - A szociális tanulás folyamata. A jutalmazás és büntetés szerepe a szocializációban.
  - A viselkedés belső szabályozása: az önkontroll-funkciók kialakulása.
  - Az érzelmek kialakulása, fejlődése. Az érzelmi és indulati élet fejlődésének sajátosságai. Félelmek, szorongások, bűntudat. Agresszív megnyilvánulások.
  - A nemi identitás kialakulása, a nemi szerepek elsajátítása.
  - A megismerő tevékenységek fejlődése óvodáskorban.
  - Az óvodás világképe, tájékozottsága.
  - A lelki feszültségek feldolgozása, az énegyensúly védelmi eszközei.
  - A feszültségek feldolgozásának módjai óvodáskorban: játék, rajz, mese.
  - A beszéd és a kommunikáció fejlődése óvodáskorban.
  - A társkapcsolatok fejlődése az óvodáskorban.
- Az óvoda–iskola átmenet
  - Minőségi változások a pszichés funkciók, a személyiség fejlődésében 6-7 éves korban.
  - Az iskolai alkalmasság, az óvoda-iskola átmenet pszichológiai kérdései, problémái
- Az iskolás gyermek fejlődése (Freud, Erikson, Piaget)
- Látencia (Freud)
- Teljesítmény avagy kisebbrendűség (Erikson)

- Konkrét műveleti szakasz (Piaget)
  - Biológiai fejlődés
    - testi fejlődés
    - az agy fejlődése
  - Kognitív fejlődés
    - gondolkodás
    - az emlékezés új formái
    - erkölcsi fejlődés
  - Speciális tanulási képességek
  - A szociális fejlődés folyamata
    - családi hatások
    - érzelmek, motiváció (szorongás, agresszió, kötődés, szeretet)
    - kortárs hatások
    - barátság, csoporthelyzet, önértékelés, énkép
    - énvédő funkciók
    - elaboráció, szublimáció (rajz, játék, mese/történetek, gyűjtögetés, az ismeretek feldolgozása

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános óvodás- és iskoláskori jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét.
- Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és használják a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi, egyéni sajátosságok és a sajátos személyiségszerveződés felismerésében.
- Ismerjék a személyiségfejlődés és fejlesztés pszichológiai tényezőit, összefüggéseit, a 3-6 éves gyermekek sajátosságait.
- Ismerjék a 6-12 éves gyermek személyiségjellemzőit; az iskolára való alkalmasság általános mutatóit, valamint az egyéni és sajátos fejlődés törvényszerűségeinek megnyilvánulásait.
- Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemző-készségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost, az egyedit; és a sajátost, tekintsék a jellegzetességek kölcsönhatását törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.
- Alakuljon megfigyelő- és elemzőkészségük.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A személyiség és fejlődéspszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele.
- A hallgatók személyiség és fejlődéspszichológiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése.
- A személyiség- és fejlődéspszichológia témakörének oktatásában született eredmények publikálása és megvitatása a szakmai közéletben.
- Kollégák hospitálása „A személyiség fejlődése és alakulása II.” előadásain és szemináriumain.

- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat a tanítóképzésben tanító oktatóval.
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről.
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a „Személyiség fejlődése és alakulása II.” tantárgy oktatási folyamatába.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem az alábbi tartalmával alapozza meg a Fejlesztő óvodapedagógus, a Vezető óvodapedagógus, a Környezeti nevelő, valamint a Gyermektáncoktató, szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák további bővítését:

- az óvodáskorú gyermek életkori jellemzői;

Elsősorban a Fejlesztő óvodapedagógus szakirányú képzést alapozzák meg az alábbi tartalmak:

- a fejlődési problémák okainak, jellemzőinek ismerete;
- jártasság a gyermekmegfigyelések elemzésében és értelmezésében;
- a pedagógiai szakszolgálatok által rendelkezésre bocsátott szakvéleményeket értelmezése.

KÖTELEZŐ IRODALOM:
1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia, Bp., 1997. 27-41., 75-86., 121-135.
2. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp., 1999.
3. Cole, M. - Cole, S. R.: Fejlődéslélektan. Osiris, Bp., 1997. 452-690.
4. Erikson, Erik: Gyermekkor és társadalom. Osiris, Bp., 2002.
5. Kalmár Magda (szerk.): Fejlődéspszichológia I-II. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1994.
6. Kárpáti Andrea: Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortól a serdülőkorig. Dialóg Campus Kiadó, Bp., 2001.
7. Kolozsváry Judit: Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak. In: Csendes Krisztina (szerk.) Kisgyermekek nagy problémák. Raabe, Bp., 2005. oldalszám 1-20p.
8. Kósáné dr. Ormai Vera: Fejlődéslélektani gyakorlatok I. Feladatok II. Illusztrációk. Tankönyvkiadó, Bp., 1990.
9. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. Okker, Bp., 2001.
10. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp., 1993.
11. Winnicott, D. W.: A kapcsolatban bontakozó lélek. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp., 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:
1. Bakonyi Anna: Az óvodás gyerekek mérési-értékelési rendszerének elvi és gyakorlati kérdései. In: Szivák Judit (szerk.): Minőség az óvodában. Okker, Bp., 2001., 175–214.
2. B. Lakatos Margit (szerk.): Játékpszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE TÓFK, Bp., 2001.
3. Bettelheim, B.: Az elég jó szülő. Gondolat, Bp., 1994.

4. Gerő Zsuzsa: A gyermekrajzok esztétikuma. Flaccus Kiadó, Bp., 2003.
5. Hegedűs T. András: Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp., 1997.
6. Kósáné Ormai Vera – Járó Katalin – Kalmár Magda: Fejlődéslélektani vizsgálatok. Tankönyvkiadó, Bp., 1975.
7. Millar, S.: Játékpszichológia. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp., 1973.
8. Nemes Lívia: A bennünk élő gyermek. Filum, Bp., 2000.
9. Mönks, F. J. – Knoers, A. M. P.: Fejlődéslélektan. Urbis Könyvkiadó, Bp., 2004.
10. Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon, Bp., 1999.
11. Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak 1-2. Park Kiadó, Bp., 1997.
12. Winnicott, D. W.: Kisgyermek – család – külvilág. Animula, Bp., 2000.

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai pszichológia	1+1	2	gyj	K	IV.	A személyiség fejlődése és alakulása II.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgató rendelkezzen olyan pszichológiai alapműveltséggel, amely képessé teszi a pedagógiai munka pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak felismerésére, megértésére
- A hallgató ismerje a gyermek fejlődését befolyásoló külső tényezőket, hatásokat, az intézményes nevelés hatásrendszerét.
- A hallgató képes legyen azonosítani a leggyakrabban előforduló fejlődési problémákat, pszichés sajátosságokat.
- Rendelkezzen fejlett empátiás képességekkel, a gyerekekkel való foglalkozásban legyen elfogadó, rugalmas és nyitott

TANANYAG:

- Csoportok a gyermek életében:
  A család szerepe a gyermek fejlődésében:
  - a család támogató funkciói
  - a család mint rendszer működése
  - szülői nevelési attitűdök

  A kortárscsoport. Az óvodai csoportok pszichológiai sajátosságai:
  - a pedagógus mint a gyerekcsoport vezetője, a nevelési stílus
  - a pedagógus kommunikációja
- Az óvodáskorú gyermekek megismerése
  Az óvodáskorú gyermekek megismerésének módszerei, lehetőségei:
  - megfigyelés
  - játék- és rajzelemzés
  - interjú
  - anamnézis
  - családlátogatás

  A gyermekek megismerésének szociálpszichológiai problémái:
  - a benyomásalakítást befolyásoló tényezők
  - a sztereotípia
  - az előítélet
  - önbeteljesítő jóslat (Pygmalion-effektus)
- Az óvoda hatása a gyermek lelki egészségére.
- Esélyegyenlőséget támogató, hátrányokat csökkentő csoportkezelési technikák.
- A pedagógus mentálhigiénéje:
  - a stressz és az óvodapedagógus

- a pedagógus pálya pszichoszociális problémái (a pályakezdés, a kiégési veszélyeztetettség, elnőiesedés)
- a pedagógusok együttműködése

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató tudja alkalmazni pszichológiai ismereteit saját pedagógiai gyakorlatában.
- Legyen képes a gyermekek megismerésére, a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására.
- Rendelkezzen az ismeretek önálló, kritikus feldolgozásának képességével.
- Legyen képes az előítélet-mentes, multikulturális és interkulturális nevelésre.
- Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel és közösségi felelősségérzettel, a másság elfogadásával, toleranciaképességgel.
- Legyen alkalmas a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.
- Ismerje az esélyegyenlőséget alakító, a hátrányokat csökkentő eljárásokat, módszereket.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A pedagógiai szociálpszichológia modern szakirodalmainak elérhetővé tétele
- A hallgatók pszichológiai, pedagógiai és szociálpedagógiai kompetenciáinak folyamatos nyomon követése
- Kollégák hospitálása a „Pedagógiai pszichológia" órán
- A tananyag tartalmának szinkronizálása a tantárgyat a tanító képzésben tanító oktatóval
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése a Pedagógiai pszichológia tantárgy oktatási folyamatába

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó szakképzés keretében oktatott, a Kisgyermekkor pedagógiája tantárgy tartalma, óraszáma, követelményei alapján a hallgató vizsgakurzusként veheti fel.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A Fejlesztő óvodapedagógus képzés az alábbi tartalmakra építhet:

- a személyiség fejlődésében a szocializációs szintek funkciójának ismerete;
- tájékozottság a gyermekcsoportok kialakulásának, fejlődésének, működésének törvényszerűségeiben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp., 1986., 1996.
2. Bíró Antalné (szerk.): Pszichológiától a pedagógiáig. I-II. Alex-typo, Bp., 1992, 2000.
3. Gerő Zsuzsa: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp., 2002.
4. Gordon, T. – Burch, N.: Emberi kapcsolatok. Assertív Kiadó, Bp., 2001.
5. Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp. 1989. (vagy újabb kiadása)

6. Kolozsváry Judit: „Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus. Okker, Bp., 2002.
7. Kolozsváry Judit: Ilyenek vagyunk – pszichológiai szöveggyűjtemény. Okker, Bp., 1999.
8. Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata. Osiris Kiadó, Bp., 1996.
9. Nagyné Szarka Júlia: Az óvónők szakmai elkötelezettsége I. Óvodai Nevelés, 2000. 9., II. rész Óvodai Nevelés, 2000. 10., III. rész Óvodai Nevelés, 2001. 1.
10. Pataki Ferenc (szerk.): Pedagógiai szociálpszichológia. Gondolat, Bp., 1976.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balogh László: Tanulási stratégiák és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1995.
2. Forray R. Katalin – Hegedűs T. András: Cigány gyermekek szocializációja. Aula, Bp., 1998.
3. György Júlia: A „nehezen nevelhető” gyermek. Medicina, Bp., 1978.
4. Hegedűs T. András: Pszichológia (Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok). Aula Kiadó, Bp., 1997.
5. Landau, E.: A kreativitás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp., 1976.
6. Magyari Beck István: A pedagóguspálya jellege, pályakövetelményei. Fejlesztő pedagógia. 1993/3.
7. Montessori, M.: A gyermek felfedezése. Cartaphilus, Bp., 2002.
8. Sallai Éva: Tanulható-e a pedagógus mesterség? Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém, 1996.
9. Tunyogi Erzsébet: Gyógyító játék a családban. Tárogató, Bp., 1995.
10. Vajda Zsuzsa: Nevelés, pszichológia, kultúra. Okker, Bp., 1998.

PSZICHOLÓGIA SZIGORLAT

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pszichológia szigorlat	-	-	sz	K	IV.	Bevezetés a pszichológiába! A személyiség fejlődése és alakulása I-II.! Pedagógiai pszichológia!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
A Pszichológia szigorlat célja, hogy a hallgatók integrálják a pszichológiai stúdiumok anyagát, szemléljék egységében az óvodáskorú gyermek testi, mentális és szociális fejlődését, és hozzák összhangba a fejleszthetőség lehetőségeivel.

TANANYAG:
- A személyiség elméleti megközelítései
  - Személyiségmodellek. Típustanok, vonáselméletek, pszichoanalitikus elméletek, a fenomenológiai és a tanuláselméleti megközelítés.
  - A személyiség vizsgálatának módszerei. A gyermek megismerése az óvodában.
- A fejlődés biológiai és pszichológiai alapjai
  - A fejlődés fogalma és szerepe a fejlődésben és a nevelésben.
  - A környezet szerepe a fejlődésben és a nevelésben.
  - A fejlődés interakciós felfogása. Folyamatosság és szakaszosság a fejlődésben.
  - A fejlődés eltérő üteme, egyéni különbségei.
  - A fejlődés átfogó elméletei: Freud: pszichoszexuális fejlődési szakaszok; Erikson: pszichoszociális fejlődési szakaszok; Piaget: a kognitív fejlődés elmélete.
  - Az óvodás gyermek fejlettségi mutatói. Az egyenlőtlen fejlődés.
- A motiváció és az érzelmek a személyiség fejlődésében
  - A viselkedés hajtóerői: motívumok és érzelmek.
  - A motivációk hierarchiája: a biológiai eredetű és a magasabbrendű motívumok.
  - A gyermek alapvető testi és lelki szükségletei: érzelmi védettség és a biztonság, új tapasztalatok szerzése, önállóság, a felnőttől való függőség csökkentése, elismerés és megerősítés, a belső állapot spontán kifejezése.
  - Sajátos nevelési igényű gyermekek.
  - Az érzelmek jellemzői (polarizáltság és ambivalencia). Érzelmi intelligencia.
  - Az érzelmek kialakulása gyermekkorban: félelem, szorongás, agresszió.
- Az énegyensúly védelmi eszközei. Az ösztönszükségletek és a nevelés
  - Lelki feszültségek, indulati konfliktusok háttere: a vágyak és a belső tilalmak összeütközése.
  - A lelki feszültségek feldolgozása – elhárító mechanizmusok
  - A gyermekkori ösztönszükségletek értelmezése Hermann Alice-nál (a táplálkozás, a megkapaszkodás, a szexualitás, az agresszió).
  - A nevelés: az énerők erősítése, az ösztönszükségletek kielégítésének szociális modelljei.
  - A nevelő feladata: megfigyelés, megértés és beavatkozás.

  - A nevelői beavatkozás: ösztönfejlődés elősegítése, a felesleges bűntudat elkerülése, a szublimálás módjának megteremtése.
  - Zavarok az érzelmi és indulati élet területén (szorongás, feszültségek, pánik-és stresszállapotok, agressziós késztetések és megnyilvánulások, alkalmazkodási, beilleszkedési zavarok).
- Az anya-gyermek kapcsolat
  - A kötődés kialakulása: az anya-gyermek kapcsolat kezdetei. Az apai és az anyai szeretet. Az anyai magatartás biológiai és társadalmi összetevői. Temperamentum-típusok és az illeszkedés jósága.
  - A kötődés kialakulása és mérése: "idegen helyzet" kísérlet.
  - A korai kommunikáció és az anya-gyermek játékok.
  - Az érzelmi elhanyagolás és az anya hiánya.
  - Anya-gyermek kapcsolat és a játék összefüggései Winnicott játékelméletében.
  - Megkapaszkodás és elengedés az ősi népi játékokban – archaikus formák szimbolikus tartalommal.
- Társas fejlődés és énfejlődés
  - A szociális kompetencia fejlődése csecsemő- és kisgyermekkorban.
  - A szociális tanulás folyamata: mintavétel, utánzás, azonosulás, interiorizáció.
  - Az éntudat kialakulása. A testséma kialakulása – mozgásos és érzékelési élmények.
  - Az én és a másik elkülönülésének állomásai. Az én megélésének bizonyítékai.
  - A nemi identitás kialakulása.
  - A szociális kompetencia fejlődése óvodáskorban: az önszabályozás képességének fejlődése, az önkontroll kialakulása.
  - A büntetés és a jutalmazás.
  - A társas fejlődést elősegítő játékok.
- A mozgás fejlődése
  - A mozgás fejlődésének alapja.
  - A mozgásfejlődés fő állomásai: a magzat mozgása, az újszülött mozgása, csecsemőkor: a manipuláció fejlődése (a látás és a mozgás összehangolása), a felegyenesedés és a helyváltoztató mozgások fejlődése.
  - A motoros készségek fejlődése az óvodás korban: tervezés a nagymozgásokban és az eszközök használatában. Kezesség és lateralitás. Mozgásos készségek fejlődése játék során.
  - A motoros működés zavarai (hypo- és hyperaktivitás – kiterjesztett zavarok).
  - A koordinálás nehézségei.
  - A mozgáskivitelezés hibái.
- A megismerés fejlődése. Az óvodás gyermek tájékozottsága
  - A megismerő funkciók. Az értelmi fejlődés szakaszai Piaget nyomán (szenzomotoros szakasz, művelet előtti szakasz, konkrét műveletek szakasza, formális műveletek szakasza).
  - Az érzékelés és az észlelés csecsemő- és kisgyermekkorban – érzékszervi-mozgásos séma.
  - Az óvodások észlelésének, gondolkodásának jellemzői – szinkretikus séma
  - Gondolkodás kisiskolás korban.

  - Az óvodás gyermek tájékozottsága.
  - A megismerő funkciók zavarai
- A kommunikáció kezdetei és fejlődése
  - Nyelvi képességek A beszédmegértés fejlődése. A beszédprodukció fejlődése.
  - Fiziológiai sajátosságok (élettani pöszeség, élettani dadogás)
  - Az óvodás gyermek beszédének jellemzői.
  - Interaktív játékok: beszélgetés, mondókázás, nyelvi játékok
  - A beszéd és a kommunikáció zavarai (megkésett beszédfejlődés, artikulációs hibák, a beszédritmus és a beszédfolyamat zavarai: dadogás, hadarás).
- Az erkölcsi fejlődés
  - A gyermek értelmi fejlődése és szabálytudat kialakulása: a motoros szabály, a kényszerszabály és a racionális szabály.
  - Az erkölcs összetevői: az erkölcsi viselkedés és az erkölcsi tudat.
  - Az erkölcsi ítéletet alakulása: heteronómia és autonómia.
  - Piaget vizsgálatai történetpárokkal (lopás, hazugság, ügyetlenség)
  - A gyermekek felfogása a törvények szerepéről.
  - A bűntudat és a szégyen.
  - Az igazmondás és a hazugság értelmezése gyermekkorban.
  - Szabályosság és szabálytudat a játékban.
- Társas környezet: a család és az egykorú társak
  - A család támogató szerepe normái, fejlődési szakaszai és működésének meghatározói.
  - Nevelési stílusok a családban.
  - Működési zavarok és krízisek a család életében.
  - A kisgyermek társas készségei és a barátkozás kezdetei.
  - Az óvodások társas kapcsolatainak jellemzője: a csoportosulások hierarchikus elrendeződése és a csoportformáló tényezők a játék folyamán. Pár és csoport dinamikája (kísérlet).
  - A társas tevékenység és a társas kapcsolatok mérése. A fiúk és a lányok elkülönülése.
- A gyermekek játéka
  - Klasszikus játékelméletek. A játék gyermeklélektani magyarázatai. Piaget kognitív játékelmélete; az együttműködés, a társas jelleg hangsúlya Wallon és Vigotszkij elméletében.
  - A játék jellemzői: a játék öröme; a játék szabadsága, a játék rendje.
  - Az explorációs játék, a szimbolikus játék és a szabályjáték legfőbb jellemzői.
  - A szimbólumok megjelenése a gyermek játékában.
  - Valóság és fantázia elválasztása és integrációja a játékban.
  - Az óvodások szerepjátéka, a szerepjáték fejlődésének fázisai.
  - A játék szerepe a személyiség fejlődésében. Játék és tanulás: a mozgás, az érzékelés, az értelmi képességek és a szociabilitás fejlődése a szabad játékban.
- A gondolkodási és érzelmi sajátosságok megjelenése a gyermekek játékában, rajzában és a mesében
  - A világ megértésének módjai a gyermekkorban.
  - Az élmények feldolgozása és a valóság korrekciója a játékban.

  - A belső tartalmak kivetítésének módja a játékban (Piaget).
  - A mentális fejlődés és a vizuális kifejezés párhuzamai. A gyermekrajzok és az érzelmek.
  - A kifejezés különbözőségei szimbolikus játékban és a kreatív rajzban (Gerő).
  - A mese, a képzelet és a valóság.
  - Az én és a világ viszonya a mesékben.
- Átmenet az iskolába
  - Az iskolakezdés fejlődéslélektani, pedagógiai és jogi meghatározói.
  - Az iskolakészültség testi jegyei és a mozgásfejlettség mutatói.
  - A megismerési funkciók fejlődése az óvodáskor végén.
  - Változások a az érzelmi életben és a szociális alkalmazkodásban.
  - Nyelvi, kommunikációs képességek az iskolába lépés előtt.
  - Iskolára való alklamasság megállapítása.
  - A korai tanítással kapcsolatos kísérletek tanulságai.
  - Az alapkultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek (speciális tanulási képességek).
  - Az átmenet problémái.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató értse meg a pszichológia jelentőségét pedagógussá válásában, tájékozódjon a személyiség pszichológiájában, és ismerje meg a személyiség és társadalmi környezetének kölcsönhatásait.
- Ismerje meg az egyéni fejlődés és fejlesztés jellemzőit.
- Legyen tájékozott az egyes pszichikus folyamatok kialakulásának, fejlődésének és fejlesztésének törvényszerűségeiben.
- Legyen képes felismerni az egyes életkorok jellemző sajátosságait, a fejlődési problémák okait és jellemzőit, továbbá a szocializációs színterek (család, bölcsőde, óvoda, iskola) funkcióját a személyiség fejlődésében.
- Legyen tájékozott a gyermekcsoportok kialakulásának, működésének, fejlődésének törvényszerűségeiben és alkalmazza a gyermeki személyiség és közösség megismerésének módszereit.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- a szigorlatot megelőző félévben szintetizáló szemináriumok keretében segítünk a hallgatóknak áttekinteni és rendszerbe foglalni a négy félév anyagát;
- lehetőséget teremtünk a hallgatónak, hogy gyakorlati tapasztalataival összefüggésbe hozza az elméleti ismereteit;
- a vizsgára való felkészülést elősegítendő írásbeli tájékoztatót készítünk a vizsga anyagáról és a tematikájáról;
- a vizsgaanyag frissítését a megújuló szakirodalommal és tananyaggal párhuzamosan, évenként elvégezzük;
- a vizsgára való felkészülést támogatandó, a hallgatóknak lehetőséget adunk egy önálló, kutatási elemeket is tartalmazó dolgozat elkészítéséhez;

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
nem releváns

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
nem releváns

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J.: Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp., 1994. (1999)
2. B. Lakatos Margit - Serfőző Mónika: Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak, Trezor, Bp., 2001.
3. Cole, M. – Cole, S.: Fejlődéslélektan. Osiris, Bp., 1998.
4. Kolozsváry Judit: A sajátos ember, Okker, Bp., 1999.
5. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Bp. Gondolat, 1993.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gerő Zsuzsa: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban, Flaccus Kiadó, Bp., 2002.
2. Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp., 1983. (újabb kiadások)
3. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk): Fejlődéslélektan olvasókönyv, Tertia, Bp, 1997.
4. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. Okker, Bp., 2001.
5. N. Kollár Katalin-Szabó Éva: Pszichológia pedagógusoknak, Osiris, Bp., 2004.

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat I.	0+2•	2	m	K	I.	-

• A szakmai gyakorlat része

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A pedagógiai munka hatékony és eredményes végzéséhez szükséges készségek fejlesztése, a pszichológiai kulturáltság erősítése és a kapcsolati készségek formálása.
- Az önismeret-önnevelés igényének felkeltése, fokozása.
- A hallgatók pályaszocializációjának elősegítése, a felsőoktatásbeli tanulmányokhoz szükséges készségek és képességek fejlesztése.
- A hallgató csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával szerezzen ön- és társismereti tapasztalatokat.
- Fejlessze kommunikációját, empátiáját, toleranciáját, konfliktus-kezelő képességét; gyakorolja ezeket szimulált helyzetekben és valós élmények feldolgozása során.
- Készüljön fel a pályán várható interperszonális eseményekre, és gyakorolja azok hatékony kezelését.

TANANANYAG:

- Csoportalkotás, csoportfolyamatok, csoportdinamika
- Önismeret, énkép és énideál, az önmegítélés pontossága
- Bizalom és önbizalom. Sikerek és kudarcok
- Mások megismerésének pszichológiai sajátosságai
- A „másság” tolerálása
- Önérvényesítés lehetőségei és határai
- Konfliktuskezelési stratégiák
- Az együttesség mint csoportos erő
- A társas hatékonyság fokozása
- Pályaválasztási motívumok. Jövőkép és elvárások.
- A pedagógus pályához szükséges készségek és képességek
- Tanulási stílusok és stratégiák

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek saját alapvető pszichés mechanizmusaikkal; alkossanak képet pl. stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési és tanulási stratégiáikról.
- Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- törekvés a nagy szakmai tapasztalattal rendelkező oktatók bevonására a képzésbe
- a hallgatók kompetenciáinak, készségeinek, képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- a hallgatók visszajelzéseinek beépítése az oktatási folyamatba

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
A Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó szak azonos című kurzusa, óraszáma, tematikája alapján beszámítható.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA: nem releváns szempont

KÖTELEZŐ IRODALOM: -

AJÁNLOTT IRODALOM: -

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat II.	0+1•	1	m	K	VI.	Csoportos pedagógiai gyakorlat I.!

• A szakmai gyakorlat része

A TANTÁRGYELELM CÉLJA:

- A pedagógiai munka hatékony és eredményes végzéséhez szükséges készségek fejlesztése, a pszichológiai kulturáltság erősítése és a kapcsolati készségek további formálása.
- Az óvodai gyakorlat tapasztalatainak feldolgozása.
- A hallgatók 6 hetes óvodai gyakorlat alatt szerzett tapasztalatai, átélt élményei feldolgozásának segítése,
- A sikerek és kudarcok okainak tudatos elemzése, a problémás helyzetek lehetséges kezelésének megbeszélése
- A felmerülő pedagógiai történések, a konkrét problémák megvitatásával lehetőséget teremteni a hallgatók számára arra, hogy az elméletben tanultakat összevessék tapasztalataikkal.

TANANYAG:

- A hallgatók beszámolnak az önálló pedagógiai munkával kapcsolatos élményeikről, eredményeikről, kudarcaikról. Miközben elmondják egymásnak a gyerekekkel, az óvodapedagógusokkal és az óvoda más felnőtt dolgozóival, az óvoda életével kapcsolatos észrevételeiket, képet kaphatnak a különféle feltételekkel és programokkal működő óvodákról.
- A megvitatott kérdések:
    - a gyerekekkel és a kollégákkal kialakított kapcsolat,
    - a tevékenység irányítása,
    - konfliktusok,
    - a differenciált bánásmód gyakorlati megvalósítása.

KÖVETELMÉNYEK:

- Alakuljon motivációjuk önismeretükre, együttműködési készségükre önérvényesítő és alkalmazkodó képességükre vonatkozóan. Törekedjenek sikerorientált attitűd építésére, rendelkezzenek minőségtudattal, személyi felelősségérzettel, fejlett kommunikációs képességekkel.
- Legyenek elfogadók a másság mindenféle formájával kapcsolatban.
- Legyenek képesek saját tevékenységük kritikus értékelésére, a csoportban való munkavégzésre és a hatékony munkaszervezésre.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- nagy szakmai felkészültségű oktatók bevonása a képzésbe
- a hallgatók kompetenciái, képességei fejlődésének folyamatos nyomon követése
- a hallgatók visszajelzéseinek, véleményének beépítése a képzési folyamatba

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA: nem releváns szempont

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA: nem releváns szempont

KÖTELEZŐ IRODALOM: -

AJÁNLOTT IRODALOM: -

A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája	1+0	1	k	K	I.	–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A kurzus célja, hogy áttekintést adjon a gyermek alapvető tevékenységéről, a játékról, és segítséget nyújtson a hallgatóknak az óvodás gyermekek játékának megértéséhez.
- A hallgatók ismerjék meg játék mint viselkedésforma általános jellemzőit, a gyermeki játék fejlődését és a játék motivációs hátterét, továbbá
- a játék klasszikus elméleteit és a gyermeklélektani és pedagógiai értelmezéseit; a gyermeki játék összefüggését a mozgásfejlődéssel, a szociális tanulással és az értelmi fejlődéssel.
- A hallgatók értsék és értelmezzék is a játék szerepét a gyermek tapasztalatszerzésének és a környezethez való alkalmazkodásának szempontjából.
- Formálódjék a hallgatók játékkal kapcsolatos pedagógiai szemlélete.

TANANYAG:

- A játékról általában
  - A játék fogalma és értelmezései. A klasszikus és filozófiai játékelméletek.
  - A játék jellemzői: a szabadság, a rend a játékokban. A játék öröme.
  - Az állatok játéka. Etológia a játékról.
- A játék és a gyermek
  - A játék a gyermek életében.
  - A játék eredete Winnicott értelmezésében. Az átmeneti tárgy és az átmeneti tevékenység.
- A játék fejlődése és az egyes játékformák
  - Piaget játékelmélete: a gyermek értelmi fejlődése és a játék
  - A gyakorló játék, szerepjáték és a szabályjáték.
- Társas kapcsolatok és a játék
  - A felnőttek és gyermek játékai a korai években.
  - Az énfejlődés és a játék. Wallon: „váltakozós játékok”.
  - Játék egykorú társakkal. Az együttjátszás szintje Mérei nyomán.
- A játék hatása a gyermek fejlődésére
  - Játék és tanulás. Mit tanulnak a gyerekek játék során?
- A gyermekek játékának támogatása az óvodában
  - A pedagógus és az óvodai játék. Az óvónő feladatai. A játék feltételei.
  - Játék a reformpedagógiában. Játék a Montessori, a Freinet és Waldorf óvodában.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók legyenek képesek a játék többféle szempontú megközelítésére, differenciált értelmezésére.
- Ismerjék a játéktevékenység legfontosabb pszichológiai és biológiai hátterét, továbbá a gyermeki játék jellemzőit, sajátosságait az egyes korosztályokban.

- Értsék a fejlődés és a játék összefüggéseit, a játék meghatározó szerepét a gyermek életében, valamint ismerjék a fejlesztés lehetőségeit.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A gyermekjátékkal kapcsolatos modern szakirodalom elérhetővé tétele
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről
- Kollégák hospitálása a Játékpszichológia előadásokon
- Segédanyagok összeállítása a hallgatók számára (Játékmegfigyelés, játékelemzések)

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

A Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó szakképzés Játékpszichológia beszámítható 1 kredittel az alábbi tartalmak alapján:

- a játék fogalma és értelmezése, feltételei;
- a kisgyermekek játéka;
- énfejlődés és játék;
- a játék, mint fejlesztő lehetőség.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem az alábbi tartalmaival alapozza meg a Fejlesztő óvodapedagógus, a Környezeti nevelő, valamint a Gyermektáncoktató szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák további bővítését:

- a gyermek legfontosabb tevékenységének, a játéknak értelmezése, egyes korosztályok játéksajátosságai
- a mozgásfejlődés és a játék összefüggései
- az értelmi fejlődés és a játék összefüggései
- a szociális fejlődés és a játék összefüggései
- a gondolkodás és játék párhuzamai

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (szerk.): Játékpszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar. Bp., 2001.
2. Einon, D.: A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, 1999.
3. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. Okker, Bp., 2001.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp., 1983.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
2. Cherfas, J, Lewin, R.(szerk.): Nem csak munkával él az ember. Gondolat, Bp., 1986.
3. Dolto, Francoise: A gyermek és az öröm. Pont kiadó, Bp., 2002.
4. Hankiss Elemér: Az emberi kaland. Helikon Kiadó, Bp. 1997.
5. Huizinga, J.: Homo ludens. Univerzum, Szeged, 1990.
6. Játék az egész világ? Fordulópont. II. évf., 20001/1.
7. Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Gyermekjátékok jellemzői a ’90-es években. In: Látható és láthatatlan világok az ezredfordulón. Új Mandátum. Bp., 2000.
8. Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény. Holnap Kiadó, Bp., 2000.
9. Millar, Susanna: Játékpszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1973.

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA ›

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pszichológiája	0+1	1	m	K	V.	Pszichológia Szigorlat! Óvodapedagógia - neveléselmélet II.!

› A differenciálás pszichológiája és A differenciálás pedagógiája tantárgyelemeknek közös leírása készült, mivel a tanagyagtartalmak szerves egységet képeznek: a differenciáló nevelés jellemzőit mind a pszichológia, mind a pedagógia aspektusában vizsgálva. Értelemszerűen közösek az előfeltételek.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
Elősegíteni a nyitott, megértő, elfogadó, személyközpontú attitűd alakulását;
érzékennyé tenni a hallgatókat az óvodás gyermekek egyéni szükségleteinek felismerésében;
felkészíteni őket az ennek megfelelő bánásmód alkalmazására.
Olyan speciális ismeretek nyújtása, amelyeknek tudatában a leendő óvodapedagógusok képessé válnak az óvodás gyermekek egyedi jellemzőinek

- sokoldalú – pedagógiai, pszichológiai, szociokulturális szempontú, – megismerésére;
- és sajátos nevelési igényének felismerésére;
- megfelelő, differenciált, fejlődést elősegítő hatásrendszer megtervezésére, megszervezésére, elemzésére (pedagógiai módszerek, eszközök, szervezési formák, irányítási módok és az egyes tevékenységek folyamata)
- megfelelő pedagógiai klíma kialakítására.

A hallgatók tájékoztatása a segítő szervezetek, szakszolgálatok hálózatával.

TANANYAG:
Elméleti alapok:

- Törvényi háttér (Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, és A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve, A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve, Óvoda az ezredfordulón. MKM Budapest)
- Különbségek a gyermekek fejlődésében (pl. adottságok, temperamentum, képességek, stb.) A másság, a személyiség sajátos szerveződése.
- A differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió
- A fejlődési problémák dimenzionális megközelítése (intenzitás, időtartam, kiterjedés)
- Fejlődési zavarok (DSM – IV – kategóriái szerint) Szorongás, érzelmi-kapcsolati zavarok; Kommunikációs zavarok; A motoros koordináció zavarai; Pervazív fejlődési zavar; Figyelemhiány és diszruptív magatartási zavar; A kiválasztás zavarai; Táplálkozási zavarok; Tic – zavarok; Mentális retardáció)
- A fejlődési zavarok megjelenési formái az óvodában

A differenciálás területei és pedagógia hatásrendszere (pedagógia módszerek, eszközök, szervezési formák, irányítási mód stb.)

- A gyermek biológiai szükségleteinek területén:
  - táplálkozás, alvás, ürítés, érintés, mozgás terén
- A gyermek kognitív képességeinek területén:
  - a gyermeki megismerési funkciók fejlődésében
- A gyermek motivációs – érzelmi – erkölcsi fejlődésének folyamatában:
- Az óvodai tevékenységekben:
  - befogadás-beszoktatás

- játéktevékenység
- egyéb óvodai nevelési területeken

- Az óvodai napirendben

Az óvodapedagógus mint a pedagógiai hatásrendszer közvetítője

- Pedagógiai klíma
- Az óvodapedagógus tervező tevékenysége
- Az óvodapedagógus külső és belső kapcsolatrendszere (család, segítő hálózat, szakszolgálatok stb.)

KÖVETELMÉNYEK:

Ismerje

- a differenciáló nevelés szükségességét;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a 3-7 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének specifikumait;
- a családdal való együttnevelés lehetőségeit.

Legyen képes

- használni, alkalmazni differenciáló pszichológiai, pedagógiai ismereteit az óvodapedagógusi munkában;
- a differenciáló nevelő munka tervezésére, szervezésére;
- a 3-7 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, az alapkészségek és képességek kialakítására;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.

Rendelkezzen

- önismerettel, szociális érzékenységgel, együttműködési képességgel, felelősségérzettel.

Toleránsan fogadja el a másságot.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek bevonása a tantárgyelem oktatásába; a pszichológia és a pedagógia integráltsága miatt a tantárgy oktatója lehet két oktató.
- A tananyagtartalmaknak megfelelő profillal működő intézmények bevonása (pl. integrált óvodák, szakszolgálatok).
- Kurrens szakmai anyagok, tanulmányok, publikációk, filmek, információhordozók feltárása, rendelkezésre bocsátása.
- A hallgatók attitűdjének, készségeinek, ismereteinek folyamatos figyelemmel kísérése és fejlődésének szakmai támogatása.
- Önálló hallgatói tevékenységet ösztönző konzultációs munka.
- A hallgatók visszajelzéseinek visszacsatolása, beépítése az oktatási folyamatba.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem a Fejlesztő óvodapedagógus szakirányú képzésben az alábbi tartalmakkal segíti az ismeretek elsajátítását:

- A másság, a sajátos nevelési igény értelmezése;
- egyéni fejlődési különbségek;

- a differenciálás alapfogalmai, a differenciáló nevelés tervezése, szervezése;
- az integráló és inkluzív nevelés;

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
A Csecsemő- és kis gyereknevelő- gondozó szakképzéssel közös tartalmak:

- a 0-3 (0-6) éves korú, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése;
- egyéni fejlődési különbségek;
- a másság, a személyiség sajátos szerveződése;
- a korai fejlesztés lehetőségei;
- a differenciálás alapfogalmai, a differenciáló nevelés tervezése, szervezése;

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Henning, Köhler: Rossz gyerekek pedig nincsenek. Szépnap könyvek, 2003.
2. Kolozsváry Judit: „Más" gyerek, „más" szülő, „más" pedagógus. Okker, Bp., 2002.
3. Körmöci Katalin: Gyermeki szükségletek – gyermeki jogok – pedagógus kötelességek. ÓVI, 2000. F. 1.1.
4. Martonné Tamás Márta (szerk.): Fejlesztő pedagógia (A fejlesztés főbb elméletei és gyakorlati eljárásai). ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 2002.
5. Páli Judit: Rakosgató! Figyelem, emlékezet- és gondolkodásfejlesztő játékcsalád. DM, Bp., 2004.
6. Porkolábné Balogh Katalin– Balázsné Szűcs Judit– Szaitzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program. Trefort Kiadó, Bp., 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gósy Mária: Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris Kiadó, 2004.
2. Gósy Mária: Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok. Budapest, 1996.
3. Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok. OKI, Bp., XII. ker. Pedagógiai Kabinet, 1998.
4. Folyóiratok (Átmenetek: Boa, Fejlesztő Pedagógia, Speciális Nevelés, Óvodai Nevelés)

PEDAGÓGIA

A TANTÁRGY CÉLJA:
A tantárgycsoport megalapozza a pedagógiai elmélet és gyakorlat egymásra hatásának történeti szemléletű elemzését, továbbá olyan korszerű óvodapedagógusi szakmai műveltség, szemlélet és attitűd kialakítását, mely képessé teszi a hallgatókat a 3-7 éves gyermekek nevelésére, tevékenységeik irányítására, az egyetemes és nemzeti értékek, erkölcsi normák közvetítésére.

Alapvető felkészítést ad az óvodai és óvodán kívüli pedagógiai munkára:

- a tájékozottság szintjén felkészít a sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált nevelésével kapcsolatos feladatainak vállalására, és pozitív viszonyt alakít ki e feladatkörökhöz és tevékenységekhez;
- felkelti a hallgatók érdeklődését az alternatív óvodai nevelési programok és gyakorlat megismerésére, és segítséget ad a sokszínűség értelmezéséhez;
- alapozó ismereteket ad a szakirányú képzés folytatására, illetve segíti a felsőfokú szakképzés befogadását.

TARTALOM:

- Bevezetés a pedagógia tudományába.
- A nevelés- és oktatásügy jogi és tartalmi szabályozásának alakulása.
- Alapfogalmak; a nevelés céljai; értékek a nevelésben, alternatív nevelés.
- Embereszmény és nevelés; gyermekkép és nevelésfilozófia az óvodapedagógiában - különböző álláspontok a nevelés alapkérdéseiről az alternatív koncepciókban.
- A szocializáció és a nevelés hatásrendszere.
- A nevelés-oktatás intézményrendszerének fejlődése: a kisgyermeknevelés és intézményei a különböző történeti korokban.
- Az óvoda helye a közoktatás rendszerében.
- Autonómia és pluralizmus köznevelési-közoktatási rendszerünkben.
- Az óvodai tanulás értelmezése és szerepe az értelmi fejlődés elősegítésében, és az óvodapedagógus ezzel kapcsolatos feladatai.
- Az óvodás gyermek játéktevékenységének támogatása. Mese és játék. A mozgás, az ének, a mese és játék.
- A differenciálás és a személyes bánásmód szükségessége a tapasztalatszerzési folyamat elősegítésében.
- Az iskolába való átmenet pedagógiai kérdései.
- Az iskolai tanítás folyamata, tartalmi, metodikai, szervezési és tervezési kérdései.
- A pedagógiai tervek és a kapcsolódó dokumentumok.
- A minőségfejlesztés és- biztosítás értelmezése.
- Pedagógiai módszerek, eszközök és konfliktuskezelés.
- Az óvodapedagógus, mint a pedagógiai hatásrendszer közvetítője.
- A nemzeti és etnikai kisebbség nevelési irányelvei.
- Az egészségmegőrzés kultúrája. Mentálhigiéné. Értékek a nevelésben.
- A család. A családi struktúrák és változásai. Családtípusok, családtipológiák. A család és az óvoda kapcsolata. A gyerekek szocializációja a cigány családokban.
- A család és a gyermekintézmények viszonyának alakulása a XX. században.

- A differenciálás mint hatékony eszköz a másság, a tehetség, a fejlődési problémák, a fejlődési zavarok megjelenési formáinak kezelésére az óvodában. Differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió.

KÖVETELMÉNY:
A hallgató ismerje és értse:

- a társadalmi változások, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseit, valamint a tartalmi szabályozás dokumentumait;
- az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődési sajátosságait, a nevelés és fejlesztés elméletét, az óvodás korosztály differenciált személyiségfejlődése elősegítésének folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit;
- ismerje és vállalja a pedagógus etika normáit, és ezek szerint készüljön hivatására

Legyen képes:

- feltárni a gyermekek óvodáskori tapasztalatait, szokásait, valamint tájékozódni a családokban és a bölcsődében preferált értékekről;
- segítséget nyújtani az egyéni fejlődési ütemű gyermekeknek képességeik kibontakozásához;
- a nevelő tevékenység ellátására, annak tervezésére, szervezésére, megvalósítására, a szakszerű elemzésre és értékelésre;
- alkalmazni az élményszerű óvodai életmódszervezés lehetőségeit, a játék és a tanulás elméleti, módszertan szervezési vonatkozásait. Jellemezze magas szintű módszertani kultúráltság. Ismerje és alkalmazza a különböző óvodapedagógusi szerepeket;
- önálló pedagógiai döntések meghozatalára, a lehetőségek közötti tudatos választásra;
- a sikeres kommunikációra, a családokkal, a bölcsődével, az iskolával való együttműködésre, a társintézményekkel, fenntartókkal való kapcsolattartásra, a szakszolgálatokkal a szakmai partnerség kialakítására az egyénekkel és az egész gyermekcsoporttal való kapcsolatteremtésre;
- az önálló tanulással új kompetenciák elsajátítására;
- alkalmazni a lassabban fejlődők, a lemaradók, a tanulási vagy magatartási nehézségekkel küzdők, a lelki, mentális vagy szociális hátrányban élők esetében a nevelésük specifikumaihoz igazodó differenciált módon történő fejlesztés alapvető módszereit;
- értelmezni az óvoda helyét, funkcióit a közoktatási rendszerben;
- folyamatosan képezni önmagát, legyen nyitott az innovatív pedagógiai tevékenység végzésére.

Rendelkezzen:

- modell értékű magatartással, tisztelje az egyetemes emberi és nemzeti normákat;
- pedagógiai érzékenységgel a problémák felismerése, azok kritikus elemzése és a konfliktushelyzetek megoldása során, mérje fel kompetenciájából adódó szakmai lehetőségeit és feladatait.

AJÁNLOTT ÖSSZKREDITSZÁM: 15

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- nagy szakmai felkészültségű szakértők, társintézmények oktatatóinak az oktatómunkába való bevonása;
- a szakirodalom folyamatos frissítése, korszerűsítése, az elérhetőség biztosítása a

házikönyvtár folyamatos bővítésével, internet elérhetőséggel;
- a hallgatói kompetenciák, készségek, képességek fejlődésének nyomon követése a tantárgyi elemekben megfogalmazott írásbeli és szóbeli, gyűjtő és kutatói munkák támogatásával;
- önálló és kooperatív munkák előnyben részesítése;
- a tantárgyi követelmények meghirdetése és rendszeres ellenőrzése;
- a hallgatói visszajelzés, igény- és vélemény-nyilvánítás szemeszter végi biztosítása és a tapasztalatok beépítése.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.
A pedagógussá válás folyamatával kapcsolatos kompetenciák tekintetében
- az önismeret, együttműködési képesség, a személyi felelősségérzet, a minőségtudat, a fejlett kommunikációs képesség;
- a fenntartható fejlődés igényelte felelősségérzet;
- az erkölcsi normák tisztelete, az esztétikai értékek iránti fogékonyság, a környezettudatos magatartás;
- a konfliktuskezelés technikái;
- saját tevékenység kritikus értékelésének képessége (reflektív gondolkodásmód elsajátítása);
- a pedagógus szerepei, pedagógiai képességek és nevelési stílus, pedagógusi öntudat, hivatástudat, önbizalom;
- pedagógus mentálhigiénéje.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A Fejlesztő óvodapedagógus képzés alapvetően az alapképzésben szerzett pszichológiai ismeretekre és kompetenciákra épít. A Vezető óvodapedagógus, az Óvodai környezeti nevelő és a Gyermektáncoktató szakirányú képzésekben az – egyes tantárgyelemekben kifejtett – pszichológiai tartalmak alapozó tudásként szolgálhatnak.
Pedagógustól hangsúlyozottan elvárt kompetenciák tekintetében
- az integrált és differenciált személyiségfejlődést elősegítő nevelési folyamat tervezése, szervezése;
- a sajátos nevelési igény, a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumai;
- az integráció és szegregáció kérdése, a hátrányos megkülönböztetés felismerése és kezelése;
- a család és az óvoda kapcsolata, a családi nevelés elsődlegessége, a családdal való együttnevelés készsége.

KÖTELEZŐ IRODALOM:
Bizonyos szakirodalmak több tantárgyelemnél is előfordulhatnak a kötelező, vagy ajánlott művek listáján egyaránt. Ez mégsem tekinthető redundánsnak, mert az ismételt megjelenést az oktató módszertani szabadságához igazodó eltérő feldolgozás indokolja.

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. 137/1996. Kormányrendelet, Műv. Közlöny, 71.
2. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
3. Hegedűs Judit: Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkovicsné dr. Faragó Eszter: Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp., 2003. 9-39.

4. Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.): Az óvodapedagógus szerep kihívásai. Trezor Kiadó, Bp., 2004.
5. Kolozsváry Judit: „Más" gyerek, „más" szülő, „más" pedagógus. OKKER, Bp., 2002.
6. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. OKKER, Bp., 2001.
7. Körmöci Katalin: A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában. Fabula Bt. Kiadó, Bp., 2001.
8. Körmöci Katalin: Gyermeki szükségletek – gyermeki jogok – pedagógus kötelességek. ÓVI, 2000.
9. Mészáros István - Németh András - Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris, Bp., 1999.
10. Zrinszky László: Neveléselmélet. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2002.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Brezsnyánszky László (szerk.): A bátorító nevelés alapjai. Altern füzetek 10., Bp., Iskolafejlesztési Alapítvány, 1998.
2. Horváth Attila: Kooperatív technikák. OKI, Bp., 1994.
3. E. Vámos Ágnes: Az óvoda helye a közoktatás-fejlesztési tervekben. Óvodai Nevelés 2002./10.
4. Miller, Alice: A tehetséges gyermek drámája és az igazi én felkutatása. Osiris, Bp., 2005.
5. Kelemen Elemér: Az óvoda a magyar társadalom történetében I-III. rész. Óvodai Nevelés, 2000. 4., 5., 6.
6. Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Műszaki Kiadó, Bp., 2001.
7. Villányi Györgyné (szerk.): Óvodavezetők kézikönyve. IX. kötet OKKER, Bp., 2001.

A TANTÁRGY TANTÁRGYELEMEI:

- Neveléstörténet
- Általános pedagógia és didaktika
- Óvodapedagógia-Neveléselmélet I.
- Óvodapedagógia-Neveléselmélet II.
- Játék pedagógiája és módszertana I.
- Játék pedagógiája és módszertana II.
- A differenciálás pedagógiája
- Pedagógia szigorlat
- Alkalmazott pedagógia
- Családszociológia

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	2+1	3	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a hallgatók történeti szemléletének megalapozása a pedagógia elméletének és gyakorlatának megismeréséhez;
- az egyetemes és magyar nevelés- és óvodatörténet legfontosabb csomópontjainak bemutatása, a legjelentősebb tényeket és összefüggéseket kiemelése;
- a hallgatók megismertetése a társadalmi változások és nevelés, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek történeti elemzésével, annak módszereivel;
- a hallgatók érzékenységének és készségének kialakítása és fejlesztése, a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére;
- tájékoztatás a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak öntevékeny problématörténeti elemzéséről;
- hallgatói készségek fejlesztése a nyomtatott források megértésére és értelmezésére;
- a hallgatók egyetemes emberi és nemzeti értékek iránti tiszteletének erősítése.

TANANYAG:

- A neveléstörténet tárgya, jellege, forrásai, funkciója.
- Az ókori nevelés története:
  - az intézményes nevelés megjelenése az ókori Keleten,
  - a görög nevelést meghatározó társadalmi, politikai és eszmei tényezők: a spártai és az athéni modell,
  - Róma nevelési kultúrájának jellemzése.
- A középkori nevelés (új embereszmény, a keresztény nevelés jellemzői, a középkori gyermekszemlélet, a nevelés rendi jellege), a magyar középkori nevelés rendi jellege.
- A polgári nevelés történetének első szakasza (XVI-XVIII. század):
  - A reformáció és ellenreformáció nevelési kultúrájának összehasonlítása
  - Comenius és a Didactica Magna hatása napjainkig
  - Apáczai Csere János és az erdélyi oktatásügy alakulása
  - Az empirikus és szenzualista ismeretelméleti koncepciók – John Locke munkássága
  - Rousseau mint a reformpedagógia megalapozója
  - Az utilitarizmus és a munkára nevelés gondolatának megjelenése Pestalozzi és Tessedik Sámuel munkásságában.
- A polgári pedagógia tudománnyá válása: Herbart pedagógiája, követői és ellenzői
- A polgári nevelés történetének második szakasza (XIX-XX. század):
  - Az elméleti pedagógia főbb irányzatai: kultúrpedagógia, szociálpedagógia, morálpedagógia stb.
  - A reformpedagógia első szakasza és hatása a kisgyermeknevelésre: pl. Montessori
  - A reformpedagógia második szakasza és hatása a kisgyermeknevelésre: pl. Freinet, Rudolf Steiner
  - Reformpedagógiai irányzatok hazánkban (Új Iskola, Családi Iskola, Nagy László)
- A magyar alsófokú oktatás története:

  - A népiskola és a népiskolai mozgalom fejlődéstörténete a XVI. századtól a XX. század közepéig: jogi háttér; a népiskolák szervezete, tananyaga
  - A 8 osztályos általános iskola fejlődése 1945-től napjainkig
  - A tanítóképzés szervezeti és tartalmi változásai
- A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történeti korokban
- A kisgyermeknevelés kezdeti intézményei: spontán alakulatok, Oberlin tevékenysége, az első óvoda (infant school) és Robert Owen tevékenysége
- A hazai óvodaügy alakulása (az első kisdedóvóink, az 1891. évi kisdedóvási törvény, a kisdedóvás ügye a két világháború között, a szocialista óvoda és óvodapedagógia)
- A hazai óvóképzés történetének alakulása.
- A hazai óvodapedagógia jeles képviselői (Brunszvik Teréz, Ney Ferenc, Wargha István, P. Szathmáry Károly, Peres Sándor, Péterfi Sándor stb.)
- A pedagógusszerep történeti változásai, az óvodapedagógussal szembeni elvárások alakulása, az óvodapedagógus presztízse.
- A nőnevelés története hazánkban (Brunszvik Teréz, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.)

KÖVETELMÉNYEK:
ismerjék:
- a neveléstörténet alapvető anyagát, a változás, fejlődés folyamatát, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- a kisgyermeknevelés történeti alakulásának főbb kulcsmozzanatait,
- és alkalmazzák a neveléstörténeti kutatások módszereit

legyenek képesek:
- a pedagóguspálya professzionalizálódásának folyamatának értelmezésére,
- a neveléstörténeti tények szakszerű vizsgálatára, elemezésére, értékelésére,
- a mai neveléstudományi, közoktatáspolitikai problémák és eredmények történeti okainak, összefüggéseinek értelmezésére.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:
- a pedagógiai múzeumok és szakkönyvtár munkatársainak aktív bevonása a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- elsődleges és másodlagos források kezelése és alkalmazása,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internet elérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videófilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért – igényeinek alapján,
- a témák feldolgozása: a problématörténetre orientálódó előadások mellett a hallgatók gyakorlati és önálló munkája is helyet kap: a szemináriumokon a hallgatók problémafelvető módszerrel közösen dolgozzák fel az új anyagot, referátumot tartanak, illetve önálló munka gyanánt elsődleges és másodlagos forrásokon alapuló elemző neveléstörténeti dolgozatot készítenek,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSÉRE:
A tantárgyelem az alábbi tartalmaival segítheti a *Vezető óvodapedagógus,* a *Fejlesztő óvodapedagógus*, és a *Környezeti nevelő* szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák bővítését:

- pedagógusszerepek történelmi vetülete,
- a pedagóguspálya presztízsének fejlődése,
- a közoktatás, az oktatáspolitika alakulásának gyökerei.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Kelemen Elemér: Az óvoda a magyar társadalom történetében I-III. rész. Óvodai Nevelés, 2000. 4., 5., 6.
2. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris, Bp., 1999.
3. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Neveléstörténeti szöveggyűjtemény. Osiris, Bp., 2004.
4. Németh András – Pukánszky Béla: A pedagógia problématörténete. Gondolat, Bp., 2003.
5. Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Műszaki Kiadó, Bp., 2001.
6. Vág Ottó: Az óvodai nevelés története Magyarországon. I. MOE, 1994.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. 1000 éves a magyar iskola. Szerk. Balogh László. Korona Kiadó, Bp., 1996.
2. Baska Gabriella – Nagy Mária – Szabolcs Éva: Magyar tanító, 1901. Iskolakultúra, Bp., 2001.
3. Finászy Ernő: Egyetemes neveléstörténet I-IV. – Tudománytár sorozat, Könyvértékesítő Vállalat, Bp., 1986.
4. Kéri Katalin: Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába. Bp., 2001.
5. Mészáros István: Mióta van iskola? Móra, Bp., 1982.
6. Németh András: A reformpedagógia múltja és jelene. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
7. Szabolcs Éva: Fejezetek a gyermekkép történeti alakulásából. ELTE BTK Neveléstudományi Tanszék, Bp., 1995.
8. Vajda Zsuzsanna - Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Eötvös József Kiadó, Bp., 1998.
9. Vág Ottó: Óvoda és óvodapedagógia. Tankönyvkiadó, Bp., 1979.
10. Neveléstörténet folyóirat számai

ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Lezárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Általános pedagógia és didaktika	2+0	2	k	K	II.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
Az óvodapedagógus jelölteket tegye alkalmassá az óvodás gyermek életkori jellemzőihez és sajátos igényeihez igazodó, természetes és szimulált környezetben, spontán és / vagy szervezett módon megvalósuló tanulásának elősegítésére.
Ennek érdekében ismertesse meg a hallgatót:

- a pedagógia tudományának általános elméleti alapjaival;
- a spontán és a szervezett óvodai tevékenységekben történő tapasztalatszerzés sajátosan speciális tanulás-módszertani vonatkozásaival, és tudatosítsa annak gyakorlati alkalmazási módjait;
- az iskolai oktatás jellemzői.

TANANYAG:

- Bevezetés a pedagógia tudományába: a pedagógia mint tudomány, a nevelés lehetősége és szükségessége;
- Alapfogalmak; a nevelés céljai; értékek a nevelésben, alternatív nevelés;
- Az óvoda helye a közoktatás rendszerében. Az óvodai nevelés célja, feladatai, funkciói, alapelvei, rendszere;
- Az óvodai tanulás pszichés feltételei, motivációs háttere;
- A játékosság és a tevékenységközpontúság mint a személyiségfejlődést elősegítő tényezők;
- Az óvodai tanulás tartalmi kérdései, a műveltségtartalmak komplex, valamint a különböző tevékenységekbe és tevékenységformákba integrált megjelenítési lehetőségei;
- Az óvodapedagógus módszerei és eljárásai, módszertani kulturáltsága, a szervezett gyermeki tapasztalatszerzés módjai. A gyermeki tevékenység jelentősége, indirekt irányítása;
- A spontán és a szervezett óvodai tapasztalatszerzés objektív és szubjektív feltételeinek megszervezése és annak pedagógiai kérdései, szervezeti formái;
- Az óvodapedagógus tervező, szervező, előkészítő munkája;
- A differenciált személyiségfejlődés elősegítésének pedagógiai alapjai, a személyes bánásmód szükségessége a tapasztalatszerzési folyamatban;
- Az iskolába való átmenet pedagógiai kérdései, az érés elősegítését megkönnyítő alternatív programok;
- Az iskolai tanítás folyamata, tartalmi, metodikai, szervezési és tervezési kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:
A hallgatók ismerjék

- a pedagógia tudományának helyét, rendszerét, tudományközi kapcsolatait és kutatási módszereit;
- a pedagógia alapfogalmait, azok sajátosan óvodai vonatkozásait, valamint ismerjék fel azok összefüggéseit.

- az egyes gyermekekkel való foglalkozás az összefüggéseket az óvodai gyakorlatban a gyermekek tapasztalatszerzésével kapcsolatos megfigyeléseik és az elméletben megszerzett tudásuk között;
- Az óvodai nevelés országos alapprogramját, és legyenek tájékozottak a pedagógiai és az óvodapedagógiai szakfolyóiratokban.

Legyenek képesek

- az óvodás gyermekek sajátos igényeinek megfelelő változatos tevékenységek tervezésére, szervezésére és elemezésére;
- az óvodai tapasztalatszerzés folyamatának differenciált, személyre szóló megtervezésére;

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- kiváló szakmai felkészültségű, és az óvodai gyakorlatban nagy tapasztalattal rendelkező oktatók bevonása;
- a szakirodalom folyamatos frissítése a könyvtárállomány folyamatos bővítésével;
- az új, korszerű pedagógiai hatásrendszer elemeinek alkalmazása (kooperatív technikák, interaktív módszerek);
- a hallgatói kompetenciák fejlődésének nyomon követése;
- a kutató, gyűjtő munkák és empirikus vizsgálatok ösztönzése;
- hallgatói visszajelzés, igény- és véleménynyilvánítás folyamatos biztosítása és a tapasztalatok beépítése az oktatás folyamatába.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei.

Az *Ifjúságsegítő* képzésben megjelenő közös tartalmak:

- a neveléstudomány, interdiszciplináris kapcsolatok, kutatási módszerek;
- a tervezés és a megvalósítás kapcsolata; a pedagógiai program és a helyi tanterv;
- az oktatás társadalmi meghatározottsága, a közoktatás szabályozása, aktuális problémái;
- az oktatási folyamat és a didaktikai feladatok értelmezése. Módszerek, eszközök, szervezeti formák;
- a pedagógus szerepei, kompetenciái.

A *Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó* szak képzésében megjelenő közös tartalmak:

- a napirend kialakítása és megszervezése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem a következő tartalmaival lehetővé teszi a *Vezető óvodapedagógus, Fejlesztő óvodapedagógus* és *Környezeti nevelő* szakirányú továbbképzéseken történő továbbtanulást:

- az integrált és differenciált személyiségfejlődést elősegítő, támogató folyamat tervezése, szervezése;
- a sajátos nevelési igény, a hátrányos helyzetű gyermekek, és a tehetség jeleit mutató gyermekek jellemzői a tapasztalatszerzés folyamatában;
- az integráció és szegregáció, a heterogén és a homogén csoportszervezés alapvető kérdései;
- értékszocializáció, értékorientáció (a felnövekvő nemzedék iránt érzett felelősség alakítása a környezettudatos magatartás értékeinek közvetítésével).

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. 137/1996. Kormányrendelet, Műv. Közlöny, 71.
2. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
3. Czike Bernadett (szerk.): Bevezetés a pedagógiába. Eötvös Könyvkiadó. Bp., 1996.
4. Falus Iván (szerk.): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1998.
5. Horváth Attila: Kooperatív technikák. OKI, Bp., 1994.
6. Hunyady Györgyné – Nádasi Mária: A nevelés és az oktatás tervezése. BTF Bp., 1995.
7. Körmöci Katalin: Óvodapedagógiai kislexikon I-II.: A helyes gondolkodásra nevelés, Az óvodai tanulás. ELTE TÓFK, Bp., 2003.
8. Körmöci Katalin: A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában. Fabula Bt., 2001.
9. M. Nádasi Mária: Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs, 2001.
10. Tielman, R. Az oktatás humanista szemlélete. Világosság, 1991/1.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Brezsnyánszky László (szerk.): A bátorító nevelés alapjai. Altern füzetek 10., Bp., Iskolafejlesztési Alapítvány, 1998.
2. Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban. OKKER, Bp., l998.
3. Farkas Olga: Esély – szabadság – személyiség. (előadás: Az Európai Unió szomszédságában III. Nemzetközi Szakmai Konferencia. Szeged. 1998. március 6.
4. Hortobágyi Katalin: A tanulási folyamat differenciálásának elvei és gyakorlata. FPI - OKI Iskolafejlesztési Központ, 1995.
5. Hortobágyi Katalin: Projekt kézikönyv. Iskolafejlesztési Alapítvány, 1991.
6. Loránd Ferenc: Egy épülő komprehenzív iskolamodellről. Iskolakultúra-Társadalomtudomány, 1994. 19.
7. Réthy Endréné: A tanulási motiváció struktúrája. Magyar Pedagógia, 1989/2.
8. Skiera, E.: A gyermek alapvető lelki szükségletei és figyelembevételük az iskolában. In: Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.): Különböznek. BTF, Budapest, 1966. 19-26. vagy A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során. = Kisgyermeknevelés. (évszám nélkül) 2. évf. 2.
9. Zsolnai József: Bevezetés a pedagógiai gondolkodásmódba. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996.

ÓVODAPEDAGÓGIA – NEVELÉSELMÉLET I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodapedagógia-neveléselmélet I.	1+1	2	k	K	III.	A játék pedagógiája és módszertana I-II. !

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
A hallgatók pedagógiai műveltségének, szemléletének, irányultságának, hivatástudatának formálása, hogy váljanak alkalmassá az óvodáskorú gyermekek nevelésére, a családi nevelés folytatására, kiegészítésére. A szociális érzékenységük, kommunikációs készségeik alakítása

A hallgató ismerje meg:

- a neveléselmélet alapfogalmait, a pedagógiai szaknyelvet;
- pluralista közoktatási rendszerünket és az óvodai nevelési gyakorlatot jellemző alternatív pedagógiai modellek jelenségvilágát;
- az óvodák tartalmi szabályozásának dokumentumait, az óvodakép korszerű értelmezését, a helyi nevelési program készítésének folyamatát;
- a családi és óvodai szocializáció és a nevelés folyamatának hatásrendszerét;
- az óvodáskorú, hátrányos helyzetű, különböző nemzeti, etnikai, kisebbségi hovatartozású gyermekek heterogén csoportban történő együttnevelésének egyéni-differenciált bánásmódját biztosító pedagógiai módszerek, eszközök, eljárások hatékony alkalmazásának lehetőségeit;
- a gyermekek testi, lelki szükségleteihez igazodó óvodai életvitel kialakításának és az egészséges életmódra nevelés feladatait;

A hallgató legyen képes:
- a szemináriumi munkában az előadásokon hallottak és a szakirodalom feldolgozásának integrálásával aktív részvételre, önálló feladatok elvégzésére, véleményalkotásra, a pedagógiai szaknyelv használatára;
- a gyakorlati képzés tapasztalatainak a tananyaghoz kapcsolására, figyelemmel a gyermekek minden felett álló érdekének érvényesítésére, a gyermeki játéktevékenység elsődlegességének pedagógiai értelmezésére.

TANANYAG:
- Embereszmény és nevelés, gyermekkép és nevelésfilozófia az óvodapedagógiában.
- Autonómia és pluralizmus köznevelési-közoktatási rendszerünkben. A "világnézeti semlegesség" értelmezése a pedagógus munkájában.
- Az óvodai nevelés cél- és feladatrendszerét, tartalmát meghatározó dokumentumok, az óvodapedagógus feladatai a nevelési hatásrendszer megtervezésében.
- A szocializáció és a nevelés hatásrendszere, a pedagógiai folyamat és hatás modellje, óvodapedagógiai sajátosságai.
- Az óvoda és a család kapcsolatrendszere, együttműködésük tartalma, formái, szervezetei.
- A minőségbiztosítás és -fejlesztés értelmezése, a nevelés hatékonyságának vizsgálata a pedagógiai munkában.
- Pedagógiai módszerek, eszközök, gyermeki jogok.

- A nemzeti és etnikai kisebbség nevelési irányelvei. A nemzeti, etnikai hovatartozás, mint a szocializáció része. A nemzeti, etnikai hagyományok megjelenítésének lehetőségei az óvodai nevelési folyamatban.
- A nevelés individuális és közösségi jellege a befogadás, a gondozás, a szokásalakítás folyamatában.
- Az óvodák helyi nevelési programjainak elemzése nevelésfilozófiájuk, óvodaképük és helyi sajátosságaik alapján.
- Nevelési helyzetek elemzése a pedagógiai módszerek, eljárások alkalmazhatósága, eredményessége szempontjából.

*KÖVETELMÉNYEK***:**
A hallgató ismerje és értse:
- a neveléselmélet alapfogalmait, a pedagógiai szaknyelvet;
- a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat és ezek óvodai adaptációit;
- a közoktatási rendszert, az óvodai nevelés célját, funkcióit a társadalmi igények, törvényi vonatkozások tükrében;
- a nevelési folyamat és a nevelőhatás óvodai struktúráját: a befogadás, a szokásalakítás feladatait;
- az óvodapedagógus és a gyermekek kapcsolatteremtésének, a gyermekek megismerésének, nevelésének sajátos óvodai módszereit, eszközeit;
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók nevelésének óvodai irányelveit, érvényesítésük lehetőségeit, az etnikai nevelést szolgáló alternatív programokat és az identitástudat, a hazaszeretet megalapozásának lehetőségeit az érzelmi nevelésben;
- a család és az óvoda kapcsolatrendszerét;
- az intézményi átmenetek megkönnyítésének pedagógiai stratégiáit: család-bölcsőde-óvoda-iskola.

Legyen tájékozott:
- a helyi óvodai nevelési program alternatíváiban, tervezésének folyamatában, a pedagógiai tervek dokumentumaiban, a minőségbiztosítás és -fejlesztés intézményi feladataiban;
- a hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermek, az integrált, inklúzív nevelés pedagógiai értelmezésében, az empatikus, felelősségteljes pedagógusi attitüd jellemzőiről.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- pedagógia szakos végzettségű, köztük az oktatásban jártas, óvodapedagógus/tanító/tanár diplomával is rendelkező oktatók biztosítása;
- a tananyaghoz kapcsolódó bölcsődei, óvodai, iskolai gyakorlatról videofilmek készítése;
- hallgatói visszajelzések szervezése, elégedettségi mutatók vizsgálata, eredményeinek érvényesítése az oktatási folyamatban.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei, témakörei:
- a család;

- gondozás, szokásalakítás, befogadás;
- intézményi átmenetek.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem a következő tartalmaival lehetővé teszi a *Vezető óvodapedagógus*, a *Fejlesztő óvodapedagógus* és a *Környezeti nevelő* szakirányú képzéseken történő továbbtanulást:

- a közoktatási rendszerünk,
- az óvodák tartalmi szabályozása, működésüket meghatározó dokumentumok,
- a nevelőtestület és a családi nevelés együttműködése,
- az interkulturális nevelés;
- a humánus nevelői attitüd.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. 137/1996. Kormányrendelet, Műv. Közlöny, 71.
2. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiség - zavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1994.
3. Bagdy Emőke: Hivatás és személyiség. A hivatásra nevelés, pályaszocializáció a pedagógusképzésben In.: Bagdy E. (szerk.): A pedagógushivatás személyisége. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Pszichológiai Intézet, Debrecen, 1998.
4. Czike Bernadett /szerk/: Bevezetés a pedagógiába. Eötvös József Kiadó, Bp., 1996.
5. Forray R. Katalin: Mások-e a cigány gyerekek? = Óvodai Nevelés 2001. szept. 7.
6. Hunyady Györgyné - M. Nádasi Mária: A nevelés-oktatás tervezése, BTF Bp., 1995.
7. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. OKKER, Bp., 2001.
8. OECD Oktatási Igazgatóság: A kisgyermekkori nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkori nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata" című programjához. Országos Közoktatási Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Bp., 2005.
9. Zrinszky László: Neveléselmélet. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2002.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balázsné Szűcs Judit: Az ember, aki óvodás. Szort Bt., Bp., 1997.
2. Neményi Mária /válogatta és szerk./: A család - Pro és kontra - Gondolat, Bp.1998.
3. Perlai Rezsőné: Az óvodáskor viselkedéskultúrája. OKKER, Bp., 1998.
4. Petren Ferencné: Az óvodavezetés elmélete és módszertana. Comenius Bt., Pécs, 1998.
5. Szivák Judit: Minőség az Óvodában. OKKER, Bp., 2001.
6. Szüdi János: A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók óvodai nevelése. In: Óvoda a közoktatás rendszerében. OKKER, Bp., 1998.
7. Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak 1. rész. A kisgyermekkor. Park Könyvkiadó, Bp., 2001.
8. Zrinszky László: Bevezetés a pedagógiai kommunikáció elméletébe. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1993.

ÓVODAPEDAGÓGIA – NEVELÉSELMÉLET II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodapedagógia-neveléselmélet II.	0+1	1	gyj	K	IV.	Óvodapedagógia-neveléselmélet I.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
Az első félév tananyagára épülve a hallgatók megismertetése, tudásuk bővítése a testi - lelki egészség, az erkölcsi - érzelmi és az esztétikai nevelés tartalmi feladataival, érték- és normarendszerük óvodai megalapozásának lehetőségeivel, a pedagógiai kommunikáció sajátosságaival, követelményeivel. Az óvodapedagógus modellértékű, értelmiségi szerepkörével, munkája etikai kérdéseivel.
A hallgató ismerje meg:

- a testi - lelki egészséghez, a szociális jólét állapotához, az erkölcsi - érzelmi és az esztétikai neveléshez kapcsolódó alapfogalmakat, tartalmi feladatokat, nevelési módszereket, eszközöket;
- a mentálhigiénia, az önismeret, az önkontroll szerepét az óvodapedagógus testi-lelki egészségének megtartásában;
- az óvodapedagógus kommunikatív eszköztárát, az anyanyelvi nevelés komplex feladatait
- az óvodáskorú gyermek alapvető testi, lelki és szociális szükségleteit, a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásának óvodai feltételrendszerét, légkörének és pedagógiai klímájának sajátosságait;
- a szocializáció és a nevelés folyamatának sajátosságait a vegyes életkorú gyermekek csoportszervezésében.

Legyen képes:

- szociális érzékenységgel, előítéletmentesen értelmezni a társadalmi változások, problémák óvodai rendszerre, nevelésre gyakorolt hatásait;
- megérteni és gyakorlati tapasztalataival összevetni az óvodaügy aktuális történéseit, azok összefüggéseit;
- önmagára is alkalmazni a mentálhigiénia, az önismeret, az önkontroll pedagógusi konzekvenciáit.

TANANYAG:

- Az egészségmegőrzés kultúrája. Az egészség, mint érték. A környezeti fenntarthatóság alapjai. Az egészséges életmódra nevelés feladatai, objektív és szubjektív feltételrendszere az óvodai nevelés folyamatában. Mentálhigiénia, önismeret, önkontroll szerepe a testi, lelki egészség megtartásában. Személyi higiénia.
- A pedagógiai kommunikáció. Az óvodapedagógus beszédkultúrája: a verbális és nonverbális kommunikáció hitelessége. Az anyanyelvi nevelés feladatainak megvalósítása a gondozás, a játék és tapasztalatszerzés folyamataiban.
- A társas kapcsolatok kultúrája. Szociális szükségletek, szociális értékek. A pedagógus státusza, szerepei és szerepkonfliktusai a társadalmi együttélésben. A személyiség autonómiájának tiszteletben tartása és az emberi/gyermeki jogok érvényesítése a közösségben. A nevelő és a nevelt harmonikus kapcsolatának jellemzői. A társas kapcsolatok fejlesztése, értékeinek átadása és az egyéni bánásmód metodikája az óvodai nevelésben.

- Az erkölcs változó világa. Az erkölcsi értékek közvetítésének, a gyermekek erkölcsi tudat- és viselkedés-formálásának lehetőségei a játéktevékenységben, a hagyományőrzésben, a természeti és társadalmi környezet megismertetésében, a szokás- és szabályrendszer alakításában. A pedagógus értelmiségi szerepe és etikája.
- Az esztétikai és az erkölcsi nevelés összefonódása, kapcsolata, az esztétikai élmények forrásai, az esztétikum megjelenése az óvodai tevékenységrendszerben. Az óvodapedagógus feladatai az értékek közvetítésében, gyermeki befogadásában, az ízlésformálásban, az esztétikai alkotó képesség fejlesztésében. A gyermeki viselkedés és a magatartás esztétikája.

KÖVETELMÉNYEK:
A hallgató ismerje:
- az egészségmegőrzés kultúrájához kapcsolódó fogalmakat, óvodapedagógiai feladatokat, módszereket, a mentálhigiéné pedagógusokra vonatkozó követelményeit;
- a pedagógiai kommunikáció hitelességének kritériumait, az anyanyelvi nevelés feladatait a gondozás, a játék és tapasztalatszerzés folyamataiban;
- a társas kapcsolatok fejlesztésére, értékeinek átadására és az egyéni bánásmód érvényesítésére irányuló eljárások metodikáját;
- a szocializáció és a nevelés folyamatának sajátosságait a heterogén és homogén életkorú gyermekek csoportszervezésében;
- az óvodapedagógus kommunikatív eszköztárát, hitelességének kritériumait, az anyanyelvi nevelés komplexitását az óvodai életben;
- az esélyegyenlőséget biztosító nevelői feladatokat.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:
- pedagógia szakos végzettségű, köztük a közoktatásban jártas, óvodapedagógus/tanító/tanár diplomával is rendelkező oktatók biztosítása, akik a tanítványaikat a gyakorlati képzésben és más stúdiumokban is tanítják, ezért a hallgatók egyéni fejlődését is nyomon követhetik, s a képzés különböző területeinek integrációs lehetőségeit képesek kihasználni;
- az önálló hallgatói munka szóbeli és írásbeli feladatainak csoportmunkában történő feldolgozása
- ajánlott és/vagy szabadon választható témából készített évfolyamdolgozatok folyamatos konzultációs lehetőségeinek biztosítása;
- a tananyaghoz kapcsolódó óvodai nevelésről készült videofilmek frissítése, készítése;
- korszerű szakirodalmak ajánlása;
- hallgatói visszajelzések szervezése, elégedettségi mutatók vizsgálata, eredményeinek a további oktatási folyamatban történő érvényesítése.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt közös tartalmai:
- mentálhigiéné, a bevezető részben másképp lett írva ez a szó, ügyelni kellene arra, hogy egységes legyen!
- kommunikáció,
- önismeret,
- etika.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem a következő tartalmaival lehetővé teszi a *Vezető óvodapedagógus, Fejlesztő óvodapedagógus*, *Környezeti nevelő* szakirányú továbbképzéseken történő továbbtanulást:

- a pedagógus státusza, értelmiségi szerepe, etikája a társadalmi együttélésben;
- a gyermekek esélyegyenlőségét biztosító intézményi feladatok
- az egészségmegőrzés kultúrája
- a gyermekek erkölcsi tudat- és viselkedés-formálásának lehetőségei a játéktevékenységben, a hagyományőrzésben, a természeti és társadalmi környezet megismertetésében

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve. A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve. Óvoda az ezredfordulón. MKM Bp., 1998.
2. Bakonyi Anna: Az óvodás gyermekek értékelési-mérési rendszerének elvi és gyakorlati kérdései. In: Szivák Judit (szerk.): Minőség az óvodában. OKKER, Bp., 2001. 175–214.
3. Bakos Tamás: Tanulmány a vizuális nevelés pedagógiájához. In: Tanulmánykötet. Szerk., összeáll.: Jávorné Kolozsváry Judit, BTF, Bp., 1999. 315-337.
4. Bihariné – Kanczler: A környezeti és zenei nevelés kapcsolata. Óvodai Nevelés, 1996/8.
5. Gerő Zsuzsa: A művészeti nevelés jelentősége a személyiségformálásban. In: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp., 2002.
6. Kolozsváry Judit: "Más" gyerek, "más" szülő, "más" pedagógus. OKKER, Bp., 2002.
7. Körmöci Katalin: A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában. Fabula Bt. 2001.
8. Zrinszky László: Neveléselmélet. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2002.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Brezsnyánszky László (szerk.): A bátorító nevelés alapjai. Altern Füzetek 10. Iskolafejlesztési Alapítvány, Bp., 1988.
2. József István: A felnőttek szerepe a gyermekek erkölcsi fejlődésében. Óvodai Nevelés, 1998/9.
3. Kozéki Béla: Karakterfejlesztés. Gondolat, Bp., 1990.
4. Nagyné Szarka Júlia: Az óvónők szakmai elkötelezettsége I. Óvodai Nevelés, 2000. 9.
5. Nagyné Szarka Júlia: Még mindig elkötelezetten. Óvodai Nevelés, 2005. 9., 10.
6. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Integra-Projekt Kft., Bp., 1994.
7. Szüdi János: A pedagógus-továbbképzés és szakvizsga. In: Villányi Györgyné (szerk.): Óvodavezetők kézikönyve. VIII. kötet OKKER, Bp., 1999.
8. Winnicott, Donald W.: Kisgyermek, család, külvilág. Animula Kiadó. 2000.
9. Winn, Marie: Gyermekek gyermekkor nélkül. Gondolat, Bp., 1990.
10. Zrinszky László: Bevezetés a pedagógiai kommunikáció elméletébe. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1993.

A JÁTÉK PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pedagógiája és módszertana I.	0+1	1	m	K	I.	–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a játékpszichológiai és pedagógiai ismeretek összekapcsolásával elősegíti a hallgatók felkészülését az óvodai teendőik ellátására;
- segítséget kínál a spontán és az irányított játék összefüggéseinek felismerésében, valamint a felnőttek és a kortársak játékbeli szerepének helyes értelmezésében;
- a játékfolyamat elméleti és gyakorlati tanulmányozásával és a személyes játékélménnyel felkészít az „itt és most" öntörvényűen zajló játékfolyamatra, és annak hatékony megszervezésére;
- a „játszási" képességek formálásával azon képességeket erősíti, amelyek nélkülözhetetlenek a spontán és együttes játék feltételeinek megteremtésben;
- segítséget ad a hallgató játékkultúráját gazdagító módszertani játékgyűjtemény elkészítéséhez, amely a játékok eredetét, a megtaníthatóság feltételeit és kívánalmait, valamint pszichológiai és pedagógia szempontú elemzését tartalmazza.

TANANYAG:

- Gyermekjátékok tanítása és elemzése.
- Játékszimulációs gyakorlatok: imitációs játékok, dramatikus játékok.
- Mese és játék. Dramatikus játékok az óvodában. Imitációk.
- A játékpedagógia aktuális kérdései.
- „Legkedvesebb gyermekkori játékom" személyes játékélmény felidézése.
- Játszótér tervezése (rajz, makett).
- A gyermekek játékának megfigyelése és elemzése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a 3-6 éves korosztály játéktevékenységének jellemzőit, a játékfolyamatot elindító lelki szükségleteket.
- Ismerjék az Óvodai nevelés országos alapprogramjának játékra vonatkozó fejezetét, értelmezzék annak tartalmát az óvodai gyakorlatban.
- Legyenek tájékozottak klasszikus és hagyományokon alapuló gyermekjátékok témakörében, képesek legyenek kiválasztani az életkorhoz igazodó játékokat.
- Legyenek jártasak a spontán, valamint az irányított játékok feltételeinek megteremtésében, megszervezésében és vezetésében.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Módszertani filmek elkészítése és megvitatása részben a gyakorlati területen, részben a szaktudományos határterületen dolgozó kollégákkal.
- Vendégelőadók a gyakorlat területeiről.

- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése „A játék pedagógiája és módszertana I.” tantárgy oktatási folyamatába.
- A tantárgy sajátosságaira vonatkozó speciális feltételek kiépítése (mikrocsoportos játéktanítás feltételeinek megteremtése).
- Önálló hallgatói munka kiadása (játékelemzés készítése, empirikus vizsgálati lehetősége).
- Az önálló hallgató munkát támogató segédanyagok összeállítása (játékmegfigyelés, játékelemzés).

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei, közös metodikai tartalmai, a csecsemő és a kisgyermek (bölcsődés korosztály) játéktevékenységével kapcsolatos pedagógiai ismeretek, képességek és attitűdök:

- mozgásos és konstruáló játékok az első 3 évben
- a csecsemő és a kisgyermek játékának támogatása
- a játék feltételeinek megteremtése: a biztonság és lehetőség az explorációra.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem az alábbi tartalmaival járul hozzá a *Fejlesztő óvodapedagógus és a Környezeti nevelő* képzés szakmai ismereteinek és kompetenciáinak bővítéséhez:

- a gyermek játéka és a tanulás specifikumai;
- a felnőtt szerepe és feladata a gyermek játékának támogatásában;
- játékkultúra és a klasszikus népi játékok;
- a játék és elaboráció;
- játszás összetevői és hatása a gyermek fejlődésében.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. Műv. Közlöny 137/1996. Kormányrendelet 71. V. Játék.
2. B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék. Calibra, Bp., 1993.
3. Falvai Károly: Ritmikus mozgás – énekes játék óvodásoknak, kisiskolásoknak. OPI, Bp., 1990.
4. Gerő Zsuzsa: Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp., 2002.
5. Karlócainé Kelemen Mariann: Kisgyermekek játékos könyve. Medicina, Bp., 1976., újabb kiadás: Karlócai Mariann: Komámasszony hol az olló. Magyar Könyvklub, Bp., 2002.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
2. Elkonyin, D.B.: A gyermeki játék pszichológiája. Gondolat, Bp., 1983.
3. Hermann Imre: Az ember ősi ösztönei. Magvető Kiadó, Bp., 1984. Elbújás a játékban.
4. Kovács György – Bakosi Éva: Az óvodai játék. Debrecen, 1995.
5. Rodari, Gianni: A képzelet grammatikája. Pont Kiadó, Bp. 2001.
6. Tunyogi Erzsébet: Gyógyító játék a családban. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
7. Wallon, Henri P.H.: A gyermek lelki fejlődése. Gondolat, Bp., 1958.

A JÁTÉK PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pedagógiája és módszertana II.	0+1	1	gyj	K	II.	A játék pszichológiája! A játék pedagógiája és módszertana I.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- segítséget nyújt a hallgatóknak az óvodai játék hatékony megszervezéséhez, és – a gyermekmegfigyelés elkészítésével – a gyermekek játékbeli viselkedésének önálló tanulmányozásához;
- felkészíti a hallgatókat a pedagógiai megfigyelés egyik formájára, a gyermek játékának vizsgálatára és szakszerű elemzésére;
- a kapcsolati kultúra és a játszás, a tárgykultúra és a játékeszközök összefüggéseinek feltárásával gazdagítja a hallgatók metodikai kultúráját;
- hallgató felkészítése a gyermeki tapasztalatszerzés egészlegességét és élményszerűségét hangsúlyozó, játékos tevékenység megtervezésére.

TANANYAG:

- Gyermekmegfigyelés: egy gyermek játékának megfigyelése. Jegyzőkönyv készítésének és elemzésének technikája.
- A mozgás, az ének, a mese és a játék. Imitációk, dramatikus játékok az óvodában.
- Játékcsokor: tematikus játékterv összeállítása és bemutatása.
- Tárgykultúra és játékkészítés. A rongybaba.
- Játékszerek: életkoronként.
- Az óvodai játék aktuális kérdési.
- Játékműhelyek és játéktárak (Intézménylátogatás).
- A játékipar. Régi-új játékok.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerjék fel és értelmezzék helyesen a gyermekek játékbeli megnyilvánulásainak általános és egyedi vonásait.
- Legyenek jártasak az óvodai gyermekcsoportban a játékkal kapcsolatos teendőket ellátni: a játék feltételeit megteremteni, a „játszóképesség” birtokában játszótársként maguk is együttjátszani a gyerekekkel.
- Legyenek képesek a gyermek játékának tanulmányozása céljából folyamatos megfigyelést végezni, jegyzőkönyvet vezetni és összefoglaló elemzést készíteni.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- A gyermekjátékkal kapcsolatos modern szakirodalom elérhetővé tétele.
- Publikációk és szakmai eszmecserék a gyermekek játékának témakörében.
- Játékmódszertani filmek elkészítése és megvitatása, részben a gyakorlati területen, részben a szaktudományos határterületen dolgozó kollégákkal.
- Vendégelőadók a gyermekjátékkal kapcsolatos (terápia, művészet, etológia…) területről.

- A hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése A játék pedagógiája és módszertana II. tantárgy oktatási folyamatába.
- A tantárgy sajátosságaira vonatkozó speciális feltételek kiépítése (mikrocsoportos játéktanítás feltételeinek megteremtése).
- Önálló hallgatói munka kiadása (játékgyűjtemények összeállítása, empirikus vizsgálati lehetősége megadása, tárgykészítés, játékkészítés, játszótér tervezése…).
- Segédanyagok összeállítása a hallgatók számára. Filmajánló.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei, elsősorban a játékkultúra gyakorlati elemei:

- az 1-3 éves korú gyerekeknek megfelelő játékos mondókák, versek ismerete (ölbeli játékok, rigmusok);
- a modellhatás;
- játéklehetőségek és a gyermek testi és lelki szükségleteinek összefüggése.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem az alábbi tartalmaival járul hozzá a *Fejlesztő óvodapedagógus és a Környezeti nevelő* képzés szakmai ismereteinek és kompetenciáinak bővítéséhez:

- a gyermek megismerése és játékmegfigyelések;
- ének, a mese és dramatikus játékok kapcsolata;
- a játék és az élményszerű foglalkozás.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Einon, D.: Kreatív játékok. Alexandra Kiadó, Pécs, 2004.
2. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk. OKKER, Bp., 2001.
3. Magyari Beck Anna (szerk.): „Hüvelykujjam alamafa…" Alexander Stúdió Bt. Bp., 1999.
4. Perlai Rezsőné: Az óvodáskor fejlesztő játékai. OKKER, Bp., 1999.
5. Porkolábné – Balázsné – Szaitzné: Komplex prevenciós óvodai program. Trefort Kiadó, Bp., 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Böszörményi László: Számítógép az óvodában? Taní-tani. AKG Kiadó, Bp., 1999.
2. Haiba Ferenc: Óvoda, játékszerek nélkül. HVG, 2000.
3. Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény. Holnap Kiadó, Bp., 2000.
4. Németh Erzsébet – S. Pintye Mária: Mozdul a szó. Logopédiai Gmk, Bp., 1995.
5. Painter, G.: Tanítsuk a kisbabát! Medicina Könyvkiadó, Bp., 1984.
6. Páli Judit: Játék és gondolkodási stratégia. I., II., III. In: Bíró Antalné: Pszichológiától a pedagógiáig. Alex-typo, Bp., 1993. 160- 175.
7. Rosta Katalin: Taníts meg engem. Logopédiai Gmk, Bp., 1995.
8. Polcz Alaine: Aktív játékdiagnosztika és játékterápia. Kézirat, Intaháza, 1974. újabb kiadás: Polcz Alaine: Világjáték. Pont Kiadó, Bp., 1999.

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA ›

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pedagógiája	0+2	2	gyj	K	V.	Pszichológia Szigorlat! Óvodapedagógia-neveléselmélet II.!

› A differenciálás pszichológiája és A differenciálás pedagógiája tantárgyelemeknek közös leírása készült, mivel a tanagyagtartalmak szerves egységet képeznek: a differenciáló nevelés jellemzőit mind a pszichológia, mind a pedagógia aspektusában vizsgálva. Értelemszerűen közösek az előfeltételek.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
Elősegíteni a nyitott, megértő, elfogadó, személyközpontú attitűd alakulását;
érzékennyé tenni a hallgatókat az óvodás gyermekek egyéni szükségleteinek felismerésében;
felkészíteni őket az ennek megfelelő bánásmód alkalmazására.
Olyan speciális ismeretek nyújtása, amelyeknek tudatában a leendő óvodapedagógusok képessé válnak az óvodás gyermekek egyedi jellemzőinek

- sokoldalú – pedagógiai, pszichológiai, szociokulturális szempontú, – megismerésére;
- sajátos nevelési igényének felismerésére;
- megfelelő, differenciált, fejlődést elősegítő hatásrendszer megtervezésére, megszervezésére, elemzésére (pedagógiai módszerek, eszközök, szervezési formák, irányítási módok és az egyes tevékenységek folyamata)
- megfelelő pedagógiai klíma kialakítására.

A hallgatók tájékoztatása a segítő szervezetek, szakszolgálatok hálózatával.

TANANYAG:
Elméleti alapok:

- Törvényi háttér (Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, és A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve, A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve, Óvoda az ezredfordulón. MKM Budapest)
- Különbségek a gyermekek fejlődésében (pl. adottságok, temperamentum, képességek, stb.) A másság, a személyiség sajátos szerveződése.
- A differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió
- A fejlődési problémák dimenzionális megközelítése (intenzitás, időtartam, kiterjedés)
- Fejlődési zavarok (DSM – IV – kategóriái szerint) Szorongás, érzelmi-kapcsolati zavarok; Kommunikációs zavarok; A motoros koordináció zavarai; Pervazív fejlődési zavar; Figyelemhiány és diszruptív magatartási zavar; A kiválasztás zavarai; Táplálkozási zavarok; Tic – zavarok; Mentális retardáció)
- A fejlődési zavarok megjelenési formái az óvodában

A differenciálás területei és pedagógia hatásrendszere (pedagógia módszerek, eszközök, szervezési formák, irányítási mód stb.)

- A gyermek biológiai szükségleteinek területén:
  - táplálkozás, alvás, ürítés, érintés, mozgás terén
- A gyermek kognitív képességeinek területén:
  - a gyermeki megismerési funkciók fejlődésében
- A gyermek motivációs – érzelmi – erkölcsi fejlődésének folyamatában:
- Az óvodai tevékenységekben:
  - befogadás-beszoktatás

  - játéktevékenység
  - egyéb óvodai nevelési területeken
- Az óvodai napirendben

Az óvodapedagógus mint a pedagógiai hatásrendszer közvetítője

- Pedagógiai klíma
- Az óvodapedagógus tervező tevékenysége
- Az óvodapedagógus külső és belső kapcsolatrendszere (család, segítő hálózat, szakszolgálatok stb.)

KÖVETELMÉNYEK:

Ismerje

- a differenciáló nevelés szükségességét;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a 3-7 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének specifikumait;
- a családdal való együttnevelés lehetőségeit.

Legyen képes

- használni, alkalmazni differenciáló pszichológiai, pedagógiai ismereteit az óvodapedagógusi munkában;
- a differenciáló nevelőmunka tervezésére, szervezésére;
- a 3-7 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, az alapkészségek és képességek kialakítására;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.

Rendelkezzen

- önismerettel, szociális érzékenységgel, együttműködési képességgel, felelősségérzettel.

Toleránsan fogadja el a másságot.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- Kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek bevonása a tantárgyelem oktatásába; a pszichológia és a pedagógia integráltsága miatt a tantárgy oktatója két személy.
- A tananyagtartalmaknak megfelelő profillal működő intézmények bevonása (pl. integrált óvodák, szakszolgálatok).
- Kurrens szakmai anyagok, tanulmányok, publikációk, filmek, információhordozók feltárása, rendelkezésre bocsátása.
- A hallgatók attitűdjének, készségeinek, ismereteinek folyamatos figyelemmel kísérése és fejlődésének szakmai támogatása.
- Önálló hallgatói tevékenységet ösztönző konzultációs munka.
- A hallgatók visszajelzéseinek visszacsatolása, beépítése az oktatási folyamatba.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei, közös tartalmai:

- a 0-3 (0-6) éves korú, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése;
- egyéni fejlődési különbségek;
- a másság, a személyiség sajátos szerveződése;

- a korai fejlesztés lehetőségei;
- a differenciálás alapfogalmai, a differenciáló nevelés tervezése, szervezése;

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem a *Fejlesztő óvodapedagógus* szakirányú képzésben az alábbi tartalmakkal segíti az ismeretek elsajátítását:

- A másság, a sajátos nevelési igény értelmezése;
- egyéni fejlődési különbségek;
- a differenciálás alapfogalmai, a differenciáló nevelés tervezése, szervezése;
- az integráló és inkluzív nevelés.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Henning, Köhler: Rossz gyerekek pedig nincsenek. Szépnap könyvek, 2003.
2. Kolozsváry Judit: „Más" gyerek, „más" szülő, „más" pedagógus. Okker, Bp., 2002.
3. Körmöci Katalin: Gyermeki szükségletek – gyermeki jogok – pedagógus kötelességek. ÓVI, 2000. F. 1.1.
4. Martonné Tamás Márta (szerk.): Fejlesztő pedagógia (A fejlesztés főbb elméletei és gyakorlati eljárásai). ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 2002.
5. Páli Judit: Rakosgató! Figyelem, emlékezet- és gondolkodásfejlesztő játékcsalád. DM, Bp., 2004.
6. Porkolábné – Balázsné – Szaitzné: Komplex prevenciós óvodai program. Trefort Kiadó, Bp., 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gósy Mária: Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris Kiadó, 2004.
2. Gósy Mária: Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok. Budapest, 1996.
3. Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok. OKI, Bp., XII. ker. Pedagógiai Kabinet, 1998.
4. Folyóiratok (Átmenetek: Boa, Fejlesztő Pedagógia, Speciális Nevelés, Óvodai Nevelés)

PEDAGÓGIA SZIGORLAT

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógia szigorlat			sz	K	V.	Neveléstörténet! Általános pedagógia és didaktika! Differenciáló pedagógia!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
A pedagógia szigorlat célja, hogy a hallgatók áttekintsék a pedagógia kurzusok során tanultakat, s ennek nyomán összefüggésben szemléljék a gyermekre, a gyermek fejlesztésére, az intézményes nevelésre vonatkozó pedagógiai ismereteket.
A pedagógia szigorlat magában foglalja a pedagógiai stúdiumok öt féléves anyagát, és a játékpedagógia tananyagát is.

TANANYAG:
- Az óvoda mint közoktatási intézmény
  - Az óvodai nevelés célja, funkciói.
  - Az óvodával, mint közoktatási intézménnyel szemben támasztott társadalmi igények, elvárások alakulása.
  - A közoktatási rendszer pedagógiai törekvései, törvényi vonatkozásai, a fejlettség szerinti, rugalmas beiskolázás.
  - Az intézményi átmenetek pedagógiai kérdései, és a megkönnyítésükre alkalmazott nevelési stratégiák: család - bölcsőde - óvoda, óvoda - iskola. Az óvodából az iskolába történő átmenet előkészítésének feladatai.
  - Az óvoda külső kapcsolatai.
- Az óvodaügy jogi szabályozása és dokumentumai
  - Az óvodarendszert szabályozó törvények és dokumentumok a magyar óvodatörténetben.
  - Pluralizmus és alternativitás a közoktatás rendszerében.
  - Tartalmi szabályozás az óvodák életében: rendeletek, kisdedóvási, óvodai törvények az egyes korszakokban.
- Szocializáció és színterei
  - A szocializáció és a nevelés folyamatának összekapcsolódása, megegyező és eltérő sajátosságai.
  - A szocializáció primer és szekunder színhelyei. A család mint az elsődleges szocializációs szintér.
  -

- Az óvodapedagógus hivatása, kapcsolatrendszere
  - Az óvodapedagógusokkal szembeni elvárások alakulása a neveléstörténet során. Az óvodapedagógia kiemelkedő hazai képviselői.
  - A pedagógus mint modell. Pedagógus - etika.
  - Az óvodapedagógus és a család kapcsolata.
  - A pedagógiai kommunikáció. Az óvodapedagógus beszédkultúrája. A verbális és nonverbális kommunikáció hitelessége.
  - Az óvodapedagógus szerepe az anyanyelvi nevelés feladatainak megvalósításában .
  - Munkavállalás az óvodában, továbbképzés.
- A sajátos nevelési szükségletű gyermekek óvodai nevelése
  - Egyediség, másság, sajátos szükségletek megjelenése az óvodai csoportban (életkor, testi és pszichés jellemzők, szükségletek, nemzeti és etnikai hovatartozás, szociokulturális háttér, fogyatékkal élő gyerekek, tehetség, zavar a fejlődésben, magatartás- és viselkedés-problémák).
  - A differenciált szükségessége, a személyes bánásmód fontossága a gyermekek sajátos és aktuális szükségleteinek kielégítésében. A differenciált bánásmód gyakorlata, alapelvei.
  - A pedagógus feladatai az óvodás gyermekek testi és lelki szükségleteinek felismerésében, a pedagógiai hatásrendszer működtetésében, a személyi és tárgyi feltételrendszer alakításában.
  - Prevenció és segítségnyújtás: intézmények, szakemberek, fejlesztő programok.
  - Szociális szükségletek, szociális értékek.
  - Az egyén státusza, szerepei és szerepkonfliktusai a társadalmi együttélésben.
- A gyermek Az egészségmegőrzés kultúrája
  - Az egészség mint érték.
  - Az egészséges gyermek jellemzői.
  - Az óvodás gyermek alapvető testi és lelki szükséglete.
  - A testi és lelki egészségre negatívan ható tényezők az óvodában.
  - Az egészséges életmódra nevelés feladatai, valamint objektív és szubjektív feltételrendszere az óvodai nevelés folyamatában.
  - Az óvodának mint intézménynek a feladata az egészséget elősegítő feltételek megteremtésében, a szokások kialakításában.
  - Az óvodás gyermek életritmusa, napirendje (folyamatosság a napirendben, a pihenés időtartama, a foglalkozások és a játék viszonya, a levegőzés, az óvodai és óvodán kívüli szervezett programok).
  - Mentálhigiénia, önismeret, önkontroll szerepe az óvodapedagógus testi-lelki egészségének megtartásában. Személyi higiénia.
- A társas kapcsolatok kultúrája
  - szocializálása, társas kapcsolatainak fejlesztése az óvodai gyermekközösségben.
  - A személyiség autonómiájának, a gyermeki jogok tiszteletben tartása az egyéni bánásmód alkalmazásával.
  - A nevelő és a nevelt harmonikus kapcsolatának jellemzői. A vezetési stílusok és nevelői attitűdök pedagógiai konzekvenciái.
  - A vegyes csoportban folyó nevelőmunka sajátosságai.

  - A konfliktuskezelés és -megoldás stratégiái: alku, konszenzus a családban és az óvodában.
  - A problematikusság, nehezen nevelhetőség okai.
  - A jutalmazás és a büntetés szerepe a nevelésben.
- Az erkölcsi nevelés
  - Az erkölcs változó világa.
  - Az erkölcsi értékek közvetítése a nevelési folyamatban. A gyermekek erkölcsi tudat- és viselkedés-formálásának lehetõségei a pedagógiai munkában.
  - A büntetés és a jutalmazás pedagógiai kérdései. Direkt és indirekt nevelési módszerek, eszközök.
  - Az óvodapedagógus mint identifikációs modell, különös tekintettel a nevelési helyzetek, konfliktusok megoldásában érvényesített etikai normákra, ítéletekre.
- Az esztétikai nevelés
  - Az esztétikai és az erkölcsi nevelés kapcsolata, neveléstörténeti gyökerei.
  - Az esztétikai élmények forrásai, az esztétikum megjelenése az óvodai tevékenységekben.
  - Az óvodapedagógus feladatai az esztétikai értékek közvetítésében, befogadásában, az ízlésformálásban, az esztétikai alkotó képesség fejlesztésében, a tárgyi környezet esztétikumának alakításában.
- A viselkedés és a magatartás esztétikája.
- "Több út" az óvodai nevelésben
  - Az alternatív óvodai programok és neveléstörténeti gyökereik.
  - A nevelésfilozófia, a világnézet, az antropológiai alapvetés pluralizmusa a közoktatási rend-szerben.
  - Hazai nevelési programok az óvodarendszerben.

KÖVETELMÉNYEK:
A hallgató ismerje
- a neveléstörténet legfontosabb tényeit, a pedagógiai gondolkodás, valamint egyetemes és magyar intézményes nevelés történetét, legyenek ismeretei elmúlt korok nevelési gyakorlatáról;
- a nevelésre vonatkozó legalapvetőbb elméleteket, a nevelés intencionális jellegét, a nevelési és tapasztalatszerzési folyamat tartalmára, tervezésére és megszervezésére vonatkozó eljárásokat és felfogásokat;
- egy értékalapú pedagógiai koncepció részleteit, annak gyakorlati megvalósítási lehetőségeit;
- az óvoda szerepét az közoktatás rendszerében
- az egyéni fejlődés elősegítésének pedagógiai hatásrendszerét
- ismerje és tudja alkalmazni az élményszerű óvodai életmódszervezés lehetőségeit, a játék és a tanulás elméleti, módszertan szervezési vonatkozásait, jellemezze magas szintű módszertani kultúráltság.
- a sikeres kommunikáció lehetőségeit a családokkal, a bölcsődével, az iskolával való együttműködés elősegítése érdekében.

legyen képes
- pedagógiai ismereteit összekapcsolni, alkalmazni komplex pedagógiai helyzetek értelmezésére;

- a nevelő tevékenység tervezésére, szervezésére, megvalósítására, a szakszerű elemzésre és értékelésre.
- a szakirodalom kritikus elemzésére és felhasználására.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:
A tantárgyelem minőségbiztosítása:

- kiterjed a tartalmára: a tananyag logikai elemzése alapján határozzuk meg a szigorlaton ellenőrzendő különböző ismereteket (tényeket, fogalmakat, összefüggéseket, személeti elemeket, szakirodalmat); szelekciójukban a képzés célja az irányadó;
- a tananyag ismeretén túl igényt tartunk a hallgató önálló véleményformálására is a legalapvetőbb pedagógiai és pszichológiai kérdésekben;
- a tantárgyelem tartalmát strukturált formában írásban a hallgatók rendelkezésére bocsátjuk legalább a vizsgát megelőző félévben;
- rendszeres konzultációs lehetőségen túl az ötödik félévben évfolyamszintű szigorlati felkészítést tartunk;
- az írásbeli vizsgarész több azonos súlyú, azonos elbírálású feladatlappal történik, a szóbeli feleletek bizottság jelenlétében zajlanak;
- a hallgatóktól rendszeres visszajelzést kérünk;
- a rendszeres évi tanári értékelés mellett 2-3 évenként a teljesítmények elemzését statisztikai eszközökkel is elvégezzük;
- a tantárgyelem tartalmi és formai megújítását, frissítését igény szerint, de legalább képzési ciklusonként egyszer elvégezzük.

LEHETŐSÉG A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
nem releváns

LEHETŐSÉG SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
nem releváns

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. Műv. Közlöny 137/1996. Kormányrendelet 71.
2. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.
3. Brezsnyánszky László (szerk.): A bátorító nevelés alapjai. Altern füzetek 10., Bp., Iskolafejlesztési Alapítvány, 1998.
4. Hegedűs Judit: Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkovicsné dr. Faragó Eszter: Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp., 2003. 9-39. p.
5. Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.): Az óvodapedagógus szerep kihívásai. Trezor Kiadó, Bp., 2004.
6. Kolozsváry Judit: „Más" gyerek, „más" szülő, „más" pedagógus. OKKER, Bp., 2002.
7. Körmöci Katalin: A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában. Fabula Bt. Bp., 2001. I.; II., III., IV. fejezet
8. Körmöci Katalin: Gyermeki szükségletek – gyermeki jogok – pedagógus kötelességek. ÓVI, 2000. F. 1.1. fejezet.
9. Mészáros István - Németh András - Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris, Bp., 1999.
10. Zrinszky László: Neveléselmélet. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2002.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. E. Vámos Ágnes: Az óvoda helye a közoktatás-fejlesztési tervekben. Óvodai Nevelés 2002./10.
2. Horváth Attila: Kooperatív technikák. OKI, Bp., 1994.
3. Kelemen Elemér: Az óvoda a magyar társadalom történetében I-III. rész. Óvodai Nevelés, 2000. 4., 5., 6.
4. Miller Alice: A tehetséges gyermek drámája és az igazi én felkutatása. Osiris, Bp., 2005.
5. Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Műszaki Kiadó, Bp., 2001.
6. Villányi Györgyné (szerk.): Óvodavezetők kézikönyve. IX. kötet OKKER, Bp., 2001.

ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Alkalmazott pedagógia	0+2 ∑ 20 óra	1	gyj	K	VI.	Pedagógia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- olyan szemlélet és tudás közvetítése, mely segíti a neveléselméleti és didaktikai ismeretek alkalmazását az óvodapedagógus gyakorlati teendőinek megvalósítása során,
- a társadalmi változások, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek feltárása,
- a tartalmi szabályozás dokumentumainak elemzése, értékelése,
- az óvoda és az óvodapedagógus helyének, funkcióinak a közoktatási rendszerben való értelmezése,
- a családokkal való együttműködés formáinak megismertetése és a családokkal való kommunikáció minőségi megalapozása,
- a társintézményekkel és a szakszolgálatokkal való szakmai partnerség kiépítésének lehetőségeinek megismertetése,
- a társadalmi érzékenység és a pedagóguspályához szükséges önismeret, önreflexió fejlesztése.

TANANYAG:

- az óvodapedagógus azon gyakorlati feladatai, melyek a korábbi pedagógiai és pszichológiai ismeretek átfogó alkalmazását célozzák meg:
    - a gyermekvédelem aktuális kérdéseinek elemzése,
    - az óvodapedagógus gyermekvédelemben betöltött szerepe, a problémák megoldásának gyakorlati megközelítése,
    - a gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés formái és lehetőségei,
    - a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
    - az óvoda és a család együttműködésének releváns formáinak bemutatása,
    - az óvoda mint szervezet belső és külső kapcsolatrendszerének értelmezés,
- a szakirodalomban való tájékozódásra és a tudatos felhasználásra való felkészítés a tartalmi szabályozás változásainak és az aktuális óvodaügyi kérdések követése érdekében,
- nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén az együttműködés és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- az óvodapedagógus személyiségének és szerepének több oldalról történő megközelítése, kiemelten a mentálhigiéné és a pályaszocializáció (képzés, továbbképzés) szemszögéből,
- a pedagóguspálya etikai és munkajogi kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

- a hallgató ismerje meg a társadalmi változások hátterét, és ennek tükrében tudja elemezni a hazai közoktatásügy és az óvodai nevelés összefüggéseit,
- ismerje a tartalmi szabályozás dokumentumait és tudja azokat több szempontból elemezni,
- ismerje a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének specifikumait kiemelten

az óvodai nevelés vonatkozásában,
- ismerje az önálló tanulással és / vagy szervezett továbbképzésekkel új kompetenciák elsajátításának lehetőségeit,
- ismerje és vállalja a pedagógus etika normáit, és ezek szerint készüljön hivatására,
- ismerje meg a pedagógiai érzékenység fejlesztésének lehetőségeit, a problémák felismerésétől, azok kritikus elemzésén keresztül a konfliktushelyzetek megoldása során,
- tudja, hogy kompetenciájából milyen szakmai lehetőségei és feladatai adódnak,
- ismerje meg a családokkal, a bölcsődével, az iskolával való együttműködést, a társintézményekkel, fenntartókkal való kapcsolattartást elősegítő sikeres kommunikáció alapelveit és feltételeit,
- legyen képes a szakszolgálatokkal való kooperáció jogi, szakmai, etikai feltételeit tudatosan használni,
- ismerje az értelmiségi szerep betöltésének adekvát alapjait,
- ismerje az önképzés lehetőségeit, innovatív pedagógiai tevékenység elemeit.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:
- törekvés a gyermekvédelmi és társintézmények szakértőinek aktív bevonására a képzés folyamatába,
- a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom elérhető volta (interneten és a könyvtárakban),
- segédanyagok alkalmazása az alkalmazott pedagógia oktatásához,
- a tárgyi infrastruktúra biztosítása (projektor, laptop, internet elérhetőséggel felszerelt könyvtári kutatóhelyek, videó, videófilmek),
- folyamatos visszacsatolás a hallgatók – szóbeli beszélgetés és kérdőív segítségével felmért - igényei alapján,
- a témák feldolgozása: a hallgatók gyakorlati jellegű munkája dominál: esetbemutatások, kutatási elemzések, helyzetgyakorlatok és kreatív pedagógiai gyakorlatok, valamint önállóan portfólió és poszter készítése,
- az önállóan végzett hallgatói munka rendszeres ellenőrzése.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:
közös tartalmak:
- a tervezés és a megvalósítás kapcsolatának áttekintése, a pedagógiai program és a helyi tanterv szerepe a közoktatási intézmények életében
- a pedagógus szerepeinek értelmezése, kompetenciáinak elemzése, a mentálhigiéné és a pályaszocializáció hangsúlyával
- a közoktatás szabályozásának, aktuális problémáinak elemzése
- a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése a közoktatási intézményekben, az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
- a multikulturalitás lehetőségei a közoktatás intézményeiben

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:
A tantárgyelem az alábbi tartalmaival segítheti a *Vezető óvodapedagógus*, a *Fejlesztő óvodapedagógus*, és a *Környezeti nevelő* szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák bővítését:
- a család és intézmények kapcsolata, a családdal való együttnevelés lehetőségei,
- a hátrányos helyzetű gyerekek nevelésének kérdései, specifikumai,
- integrált nevelés előnyei és nehézségei,

- pedagógusszerepek és változásaik,
- a pedagógus mentálhigiénéje,
- a reflektív gondolkodásmód fejlesztése.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babusik Ferenc: Roma gyerekek óvodáztatása. Új Pedagógiai Szemle, 2003. 6.
2. Hegedűs Judit: Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkovicsné dr. Faragó Eszter (szerk.): Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp., 2003. 9-39.
3. Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.): Az óvodapedagógus szerep kihívásai. Trezor Kiadó, Bp., 2004.
4. Korintus Mihályné - Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné: Gyermekeink gondozása, nevelése. NCSSZI, Bp., 2004. A kötet letölthető a www.ncsszi.hu honlapról
5. Réthy Endréné: A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 2002. 3.
6. Szivák Judit (szerk.): Minőség az óvodában. OKKER, Bp., 2001.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Nagyné Szarka Júlia: Az óvónők szakmai elkötelezettsége I. Óvodai Nevelés, 2000. 9., II. rész Óvodai Nevelés, 2000. 10., III. rész Óvodai Nevelés, 2001. 1.
2. Vágó Irén: Óvodai intézményrendszer, óvodai nevelés az ezredfordulón. Új Pedagógiai Szemle, 2002. 12.
3. Villányi Györgyné: Az óvodai nevelési dokumentumok elemzése, az óvodai nevelőmunka megfigyelése és az interjúk tapasztalatai. Új Pedagógiai Szemle, 2002. 12.
4. Villányi Györgyné (szerk.): Óvodavezetők kézikönyve. IX. kötet OKKER, Bp., 2001.
5. Virágné Katona Zsuzsa: Kihívások és átalakulás a pedagógiai szakmai szolgáltatások és szakszolgálatok működésében. Új Pedagógiai Szemle, 2004. 6.

CSALÁDSZOCIOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Családszociológia	2+0	2	k	K	V.	Óvodapedagógia-Neveléselmélet II.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:
A hallgatók ismerjék

- a családon belüli kommunikációs stílus változásait az egyes történeti korszakok, illetve a különböző társadalmi rétegek vonatkozásában;
- az egyes szubkultúrák, kisebbségi csoportok családi struktúráinak különbségeit;
- az utóbbi tíz év társadalmi változásainak hatását a családok mindennapi életére Magyarországon és Európában;
- a családdal való együttnevelés és együttműködés lehetőségeit az óvodában;.

Rendelkezzenek társadalmi érzékenységgel tanítványaik és a szülők vonatkozásában.
Legyenek képesek a gyermek családi hátterének megértésére; a családokkal való hatékony együttműködésre.

TANANYAG:

- Családszociológiai elméletek.
- A család mint intézmény szerepe a társadalomban.
- A család struktúra-rendszerű értelmezése.
- A modern családok társadalmi szerepe, funkciói. A családi életciklusok és működési szintek. A család mint kiscsoport.
- A család közvetítő szerepe a személy és a társadalom között.
- Módszertani alapismeretek. Interjúkészítés, terepmunka családok körében. Az esettanulmány készítésének alapelvei. A gyerekek családrajzainak szociológiai szempontú elemzése.
- Különböző családi struktúrák az egyes európai történeti korszakokban.
- A gyerekek családon belüli helyzetének, szerepének változásai a kora újkortól napjainkig.
- A modern európai nukleáris család funkciói és struktúrája.
- Családtípusok, családtipológiák.
- Az egyes családi alrendszerek jellemzői (háztartási, szülői, testvéri alrendszerek). Az alrendszerek közötti merev ill. elmosódott határvonalak következményei.
- Az Új Gyermekvédelmi Törvény hatása a magyar gyermekvédelem gyakorlatára.
- A gyerekek szocializációja a cigány családokban.
- A tudományos kutató és a segítő szakember családokkal folytatott munkájának eltérő vonásai.
- A családon belüli kommunikáció változásai a modernizáció során.
- A család úgynevezett "válságjelenségeinek" társadalmi háttere. (A válások növekvő aránya, a csökkenő születésszám és ezek összefüggései a társadalmi viszonyokkal. A munkanélküliség, a házasságkötési kedv csökkenése, az élettársi kapcsolat terjedése stb.)
- Alapvető demográfiai ismeretek a magyarországi családokról.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a családi nevelés társadalmi jelentőségét. Ismerjék az egyes kisebbségi csoportok, (szub)kultúrák családi struktúrájának, értékeinek sajátosságait.
- A hallgatók legyenek képesek a különböző családokkal való együttműködés társadalmi és egyéni jelentőségének átlátására.

A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS SZEMPONTJAI:

- korszerű szakirodalmak felhasználása;
- korszerű infrastruktúra biztosítása;
- kutató – gyakorló helyek biztosítás;
- a hallgatói visszajelzések alapján a hallgatói vélemények beépítése az oktatási folyamatba.

LEHETŐSÉGEK A FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS BEFOGADÁSÁRA:

Kreditértékkel befogadhatók a Csecsemő- és kisgyermeknevelő- gondozó, Dajkaképzés, Pedagógiai asszisztens, Ifjúságsegítő szakképzés megjelölt tárgyai, elemei: pl. ifjúságszociológiai vizsgálatok.

LEHETŐSÉGEK A SZAKIRÁNYÚ KÉPZÉS FOLYTATÁSÁRA:

A tantárgyelem az alábbi tartalmaival segítheti a *Fejlesztő óvodapedagógus* szakirányú képzésekben a szakmai ismeretek és kompetenciák bővítését:

- családgondozói alapismeretek
- a szociális munka alapelemei

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babbie, E.: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1999. (Terepkutatás 303-335. p.)
2. Család és népesség-itthon és Európában. Szerk.: Spéder Zsolt. KSH-Századvég Kiadó Bp., 2003.
3. Shulamith Shahar: A negyedik rend (Nők a középkorban) Osiris Kiadó, Bp., 2004.
4. Somlai Péter: Szocializáció. Corvina Kiadó, Bp., 1997.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A gyermekkor története – Szöveggyűjtemény – szerk.: Vajda Zsuzsa-Pukánszky Béla, Eötvös Kiadó, Bp., 1998.
2. Alice Miller: Kezdetben volt a nevelés. Pont Kiadó, Bp., 2002.
3. Erik H. Erikson: Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp., 2002.
4. Gyermek a kora újkori Magyarországon. Társ. és Művelődéstörténeti tanulmányok 19. MTA Tört. Tud. Int. Szerk.: Péter Katalin. Bp., 1996
5. Gyermek-Család-Társadalom. Szerk.: Szilvási Léna. A Szociális Szakképzés Könyvtára, Bp., 1996.
6. Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. Szerk.: Kovalcsik Katalin. BTF-IFA-MKM, Bp., 1998.